

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 400-1928)

Originalt emne

Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter

Vandforsyning og Vandværk

*Vandforsyning og Vandværk/Vandledninger, Vandhaner, Vandopstandere,
Vandafgift*

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 18. marts 1929](#)
- 2) [Byrådsmødet den 25. marts 1929](#)
- 3) [Byrådsmødet den 4. april 1929](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. marts 1929 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 400-1928)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1929-30.

Borgmesteren aabnede Mødet og meddelte, at de forskellige Udvalg som sædvanlig havde indsendt deres Budgetter, hvorefter Budgetudvalget havde samlet og gennemgaaet dem. Der var i Aar sket det, at Grupperne ikke var naaet til Enighed om Budgettet, men det var dog ikke særlig meget der skilte, det gjaldt væsentlig Hjælpekassens og Forsørgelsesvæsenets Budgetter. Taleren vilde hermed give Ordet til de to Grubbers Ordførere.

H. P. Christensen udtalte, at naar der ikke var opnaaet Enighed om forskellige Poster paa

Budgettet, var det næppe Budgetudvalgets Skyld, idet der fra begge Sider var gjort meget for at komme til Enighed. Men der havde vist fra begge Partiers Side været delte Meninger om, hvorvidt det havde nogen Interesse at faa en enstemmig Indstilling i Stedet for hver for sig at markere sit Standpunkt. Det Blad i Aarhus, der gerne vilde kalde sig det førende for Borgerskabet, havde jo bestemt Retningslinien for den borgerlige Side, og hvis nogen af Partiet ikke vilde være Bladet følgagtig, krævede man dem fjernet af Byraadet. Naar der var Uenighed i Budgetudvalget, skyldtes det først, at man fra socialdemokratisk Side ansaa det for nødvendigt at foreslaa en betydelig Forhøjelse for Hjælpekassens Vedkommende, idet der i Aar paa denne Konto var anvendt ca. 800000 Kr. Tidligere havde Staten taget Del i denne Udgift gennem Arbejdsløshedshjælpen, men den var nu bortfaldet, og saa var Kommunen nødt til at give dem en Hjælp, hvorved de nogenlunde kunde friste Livet og holdes ude fra Fattigvæsenet. Der havde fra socialdemokratisk Side været gjort flere Forsøg paa at faa Ministeriet til at gøre noget i denne Sag, dels ved at deltage i Understøttelsen til de Arbejdsløse, dels ved gennem Støtte til Industrien at faa sat Hjulene i Gang, men det havde været umuligt at faa Regeringen med til noget, og det var beklageligt, at man fra konservativ Side var med til at opretholde denne Regering og dermed tage Ansvar for en Udvikling, hvorved hele Byrden blev lagt paa Kommunerne. Det maatte selvfølgelig influere paa Hjælpekassens Budget, og Flertallet foreslog derfor dette forhøjet til 650000 Kr., medens man fra borgerlig Side kun vilde gaa med til 400000, eventuelt 500000 Kr. De forskellige Budgetter var efterhaanden bleven skaaret saaledes ned, at der ikke mere kunde forventes noget større Overskud, og det var ikke forsvarligt at vedtage et Budget, der ikke kunde holde, men vilde medføre en stor Overskridelse. Af de 650000 Kr. fik man fra Staten kun 30000 Kr., saa del betød i Virkeligheden intet. Saa længe Regeringen fortsatte den Linie, vilde Byrden stadig blive større for Bykommunerne, og det blev da ogsaa umuligt at holde Skatteprocenten paa samme Niveau som hidtil. Man maatte derfor gøre sig fortrolig med en Stigning af Procenten, men Ansvar herfor laa hos Regeringen og dens Støtteparti. Dertil kom, at mange Landkommuner ydede en saa karrig Understøttelse, at det var umuligt for de Arbejdsløse at leve deraf, og Følgen var, at de søgte til Byerne og derved gjorde Forholdene endnu værre for disse. Det kunde derfor blive nødvendigt at tage under Overvejelse, om der kunde gøres noget for at modvirke denne Tendens til Indflytning til Byerne. Sagen havde tidligere været omtalt i Byraadet, og specielt Landsretssagfører Holst-Knudsen havde gjort sig til Talsmand for at træffe Foranstaltninger derimod; men her burde de fra borgerlig Side paavirke deres Forbundsfæller paa

Rigsdagen for at faa Forholdet ændret saaledes, at ogsaa Landkommunerne kommer til at bære en Del af Byrderne. Det var ikke morsomt for disse Folk at blive Kastebold mellem Kommunerne, og det vilde være Synd at lade dem overgaa til Forsørgelsesvæsenet og derefter hjemsende dem, naar det var hæderlige Arbejdere, der blot søgte om Beskæftigelse. Paa Forsørgelses væsenets Konto havde der gennem Aarene været en Stigning. For 2 Aar siden bevilgede Byraadet en Sum til Omforandring af Forsørgelsesanstalten, men der fremkom desværre en Overskridelse paa 70000 Kr., og foruden denne var Budgettet overskredet med ca. 60000 Kr. Under disse Forhold maatte man være meget forsigtig med at kræve en Nedgang, tilmed da Forsørgelsesudvalget var enigt om deres Forslag til Budget, og Budgetudvalgets Flertal turde derfor ikke foreslaa nogen Nedskæring. Man havde ganske vist set det tidligere omtalte Blad tage Afstand fra den borgerlige Repræsentant i Forsørgelsesudvalget, men man kom ikke udenom, at naar han var gaaet med til at foreslaa Budgettet, havde man ogsaa fra borgerlig Side et Ansvar derfor. Selvfølgelig kunde det siges, at en Stigning paa Hjelpekassens Budget i nogen Grad skulde aflaste Forsørgelsesvæsenet; men som Forholdene havde formet sig, var det ikke forsvarligt at foretage nogen Nedskæring. Angaaende de øvrige større Budgetter, saa havde man forhandlet med Udvalgenes Formænd om disse. Skulde man have taget det Budget, der forelaa i Efteraaret, havde det bevirket en Stigning fra i Fjor paa 1 Mill. Kr., men ved Forhandlingen var Stigningen bragt ned til $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., og der maatte altsaa regnes med, at der i Aar skal udskrives $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. mere i personlige Skatter. Hvad Politiets Konto angik, saa havde Politimesteren tidligere foreslaaet en Udvidelse af Politistyrken med 25 Mand, hvilket Byraadet dengang ikke kunde gaa med til. Udvalget havde forhandlet med Politimesteren og Assistenten om Forholdet, og der var vist Enighed om, at man ikke i Længden kunde afvise Kravet om en Forøgelse, efterhaanden som Byen voksede; men Udvalget krævede til Gengæld en Omlægning af hele Politiets Kontorforhold, hvorved en Del af Styrken kunde frigøres. Kontorarbejdet var nu stykket ud i en Mængde forskellige Regnskaber og Kasser, og det kunde sikkert ordnes langt mere praktisk og bekvemt. Man havde tilbudt kontormæssig Assistance til en Omlægning, men det var ikke lykkedes at blive enige om dette Forhold, og derfor havde man ikke i Øjeblikket foreslaaet nogen Udvidelse af Mandskabsstyrken. For Sygehusenes Vedkommende, var der en Stigning paa 60000 Kr., men deraf var ca. 50000 Kr. beregnet til Indretning af nogle Pavilloner, saa den virkelige Stigning var kun 10000 Kr. Man maatte vel ogsaa her regne med en Stigning i Forhold til Byens Vækst. Der var dog ved Forhandling med Udvalget fremkommen en

Besparelse fra det oprindelige Forslag paa 30000 Kr. Brolægningsvæsenets Budget var steget med 85000 Kr.; Brolægningsudvalget havde ønsket et betydelig større Beløb, og selvfølgelig trængte ogsaa mange Gader til Ombrolægning, men efter en Forhandling med Udvalgets Formand var man bleven staaende ved Forhøjelsen paa 85000 Kr. Det drejede sig her om Arbejder, som vilde bidrage til at formindske Arbejdsløsheden og altsaa give en Besparelse paa andre Konti.

Paa Brandvæsenets Budget havde Udvalget foretaget enkelte mindre Nedsættelser; der var foreslaaet en Stigning paa 5000 Kr. og Nedsættelsen beløb sig til ca. 1000 Kr., hvad Kommissionen forhaabentlig vilde tiltræde. Hvad Skovene angik, saa fandt Budgetudvalget, at selv om Skovene i det væsentlige var Lystskov, var

der dog ogsaa en Indtægt af Skoveffekterne, og

naar der nu betaltes Leje af 7-8 Pavilloner, burde man kunne naa dertil, at Skovene i hvert Fald ikke gav Underskud. Dyrtidstillæget til Kommunens Tjenestemænd var nedsat fra 150000 til 50000 Kr., hvilket maaske var temmelig meget. Der var en Nedgang for de maanedslønnede, men ikke for de timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd, men muligvis vilde der i det kommende Aar ske saadanne Ændringer, at de 50000 Kr. slaar til. Der havde i den sidste Tid været en stærk Debat om Kommunens Lønforhold, og de misfornøjede Tjenestemænd havde haft en udmærket Talsmand i "Aarhus Stiftstidende", der havde benyttet enhver Lejlighed til at angribe Kommunen paa dette Punkt, særlig hvad Embedsmændenes Lønninger angik. Taleren vilde dog mene, at Lønningerne i Aarhus laa relativt højt, naar man sammenlignede dem med private Erhverv. For 2-3 Aar siden var der i Byraadet fuldstændig Enighed om en Reduktion og særlig en Ændring af Pensionsreglementet, men det viste sig, at da det kom til Stykket, var der alligevel ikke mange, der vilde være med til at tage Ansvar for det. Man var dog nu i det væsentlige kommen udover Spørgsmaalet ved de 20 % Nedsættelse af Grundlønnen, og forhaabentlig vilde Fabrikant Møller paaskønne det Arbejde, der var gjort for at komme bort fra den temmelig uholdbare Ordning, som blev truffet, da han var Formand for Lønudvalget. Til det begyndende Universitet i Aarhus var der i Fjor budgetteret 30000 Kr., idet der kun regnedes med 3/4 Aar, ellers var Udgiften bleven 40000 Kr. Beløbet var i Aar steget til 64000 Kr.; men naar man havde sagt A, maa man vel ogsaa sige B og fortsætte i hvert Fald i de 3 Aar og saa haabe paa, at Staten til den Tid vil erkende, at man har Forpligtelser overfor Jylland, og at der er Jordbund for et Universitet i Aarhus; Kommunen kunde ikke i

Længden bære denne Byrde alene. Som Byggefond til et nyt Folkebibliotek var der atter i Aar budgetteret 25000 Kr., og samtidig var der henlagt 20000 Kr. til det naturhistoriske Museum. Efter Boigmesterens tidligere Udtalelse kunde man tænke sig en Ordning, hvorved de to Institutioner faar Plads i samme Bygning, og i saa Fald kunde man vel regne med at faa dette Spørgsmaal løst indenfor en rimelig Tid. Forhaabentlig vilde Biblioteksudvalget da slaa sig til Taals med de 25000 Kr. Administrationen af Kommunens Værker havde ogsaa været Genstand for stærk Kritik i det førnævnte Blad. Angaaende Vandværket havde Taleren i Udvalget været med til at foreslaa en Nedsættelse af Afgiften for Vand til Næringsbrug med 2 Øre pr. m³; men Forholdene havde medført, at Budgetudvalget maatte stryge denne Nedsættelse. Taleren vilde overlade til Vandværksudvalgets Formand at kritisere dette Forhold, hvis han ønskede det. For Elektricitetsværkets Vedkommende havde man ofte draget en Sammenligning med Odense og sagt, at Prisen her var meget højere. Taleren skulde ikke opholde sig særlig ved Odense, for den kunde ikke sammenlignes med Aarhus, den havde ikke den store Stab af Arbejdere, idet de for en stor Del boede udenfor Kommunen. Odense var tillige saa heldig at faa gennemført et nyt Turbineanlæg lige før Krigen, hvilket gav dem en stor Fordel; men det samme kunde ikke dengang gennemføres i Aarhus under det konservative Styre. Det skulde dog ikke være nogen almindelig Bebrejdelse mod det daværende Flertal, for der var vel nogenlunde Enighed om, at det var umuligt, som Forholdene laa, at faa Turbinerne leveret indenfor en rimelig Tid, og man købte da de tyske Dieselmotorer, der ikke viste sig at svare til Forventningerne. Strømprisen i Aarhus kunde iøvrigt taale en Sammenligning med andre Kommuner, ogsaa de billigste, og der foresloges nu en yderligere Nedsættelse af Lysprisen fra 40 Øre til 35 Øre, hvorefter man stod paa samme Pris som før Krigen. At det var muligt at komme saa langt ned, skyldtes selvfølgelig i høj Grad de moderne tekniske Hjælpemidler samt Nedgangen i Kulprisen, for Lønningerne laa væsentlig paa det samme endnu. Taleren vilde i Anledning af den førnævnte Kritik rette det bestemte Spørgsmaal til den borgerlige Gruppes Ordfører, om han mener, at Administrationen har været uforsvarlig, og at der burde ændres betydeligt paa dette Forhold. I saa Fald var Taleren villig til at lægge Kortene paa Bordet og redegøre for, hvorledes det virkelige Forhold med Forrentning og Amortisation havde været, og hvor meget der gennem de vanskelige Aar var indbetalt i Kommunens Kasse som Overskud af Værkerne. Alligevel vilde der, naar det ny Værk stod færdigt, ikke være andet at forrente og amortisere end det, der gennem Tiderne var skaffet Laan til, og naar der om 2 Aar vilde

ske en Nedskrivning af Kommunens Ejendomme, vilde det se ganske anderledes ud m. H. t. Overskudet. For Gasværkets Vedkommende var Forholdet noget anderledes, for her var det den store Arbejderbefolkning, der maatte betale Hovedparten af Gassen, og derfor var det ikke rigtigt at gøre det til Skatteobjekt for Kommunen. Forøvrigt havde Belysningsudvalget fremsat Ønske om at faa en Omlægning af hele Regnskabsførelsen, hvorved Overskudet af Værkerne kom klart frem. Den foreslaaede Nedsættelse af Strømprisen vilde give en Nedgang paa 150000 Kr., dertil kom, at Grundejernes Refusion for Gadebelysning var bortfalden, hvilket androg 15000 Kr. Strømprisen til Sporvejene var ifølge Byraadets tidligere Beslutning nedsat, og det medførte en Mindreindtægt paa 39000 Kr.; denne Pris blev i sin Tid fastsat som Betingelse for at holde Sporvejstaksterne oppe, og man maatte naturligvis beklage, at Prisen ikke mere kunde faas. En af de største Forbrugere, Statsbanerne, havde faaet en Reduktion, der vilde beløbe sig til 10000 Kr.; det var nødvendigt for ikke at risikere, at de anlægger et eget Værk. Endelig fik de øvrige store Forbrugere med særlig Overenskomst en Nedsættelse paa 34000 Kr. Det var ialt en Nedgang paa Elektricitetsværkets Budget paa 248000 Kr. For Gasværkets Vedkommende var der en Nedgang i Prisen paa Koks og Tjære paa 37000 Kr. Taleren vilde gøre opmærksom paa, at saafremt der ikke sker Ændringer i det foreliggende Budget, skulde der udskrives 5910000 Kr. i personlige Skatter, hvilket var 456000 Kr. mere end sidste Aar; samtidig forlød det fra Ligningsmyndighederne, at der i hvert Fald næppe kunde forventes nogen Stigning i Skatteindtægten; man maatte være tilfreds, hvis Beløbet fra i Fjor kunde holdes. Der maatte derfor sikkert regnes med, at Skatten vilde stige med omkring 1 %". Budgetudvalget havde selvfølgelig ønsket, at en Stigning kunde undgaas; men naar man saa paa, hvorledes Staten lægger alle Byrder over paa Kommunerne, maa Regeringen og dens Støtteparti ogsaa tage deres Ansvar for Kommunens forhøjede Udgifter. Taleren vilde til Slut henstille til den borgerlige Gruppe at tiltræde Forslaget paa de Punkter, der var Uenighed om, det var ikke forsvarligt i det lange Løb at lægge Budgetterne saaledes, at der blev Underskud; man kunde lige saa godt tiltræde de Udgifter, der alligevel ikke kunde spares. Taleren vilde paa Flertallets Vegne anbefale det foreliggende Budget.

J. Chr. Møller skulde ikke komme ind paa at diskutere, hvad der har staaet i Bladene før Valget; Taleren havde intet Ansvar herfor, og det, som blev skrevet forud for et Valg, skulde man ikke tage altfor alvorligt, naar Valget var forbi. Der havde vel ogsaa staaet et eller andet i Demokraten, som H. P. Christensen ikke vilde tage Ansvaret for. Hr. Leonhard

Hansen havde engang udtalt, at det var hans højeste Stræben at komme i Budgetudvalget paa Grund af dets store Indflydelse; men som Forholdene nu havde udviklet sig, var Budgetudvalgets Arbejde nærmest en Farce, og hvis det vedblivende skulde være saaledes, at Budgetudvalget var udelukket fra at foretage nogen Ændring uden Udvalgsformændenes Tiltræden, var der ikke nogen som helst Realitet for Udvalgets Arbejde. Selv om man flere Steder kunde paavise, at der var brugt mindre, end de enkelte Poster udviste, kunde der ikke forandres noget derved. Tidligere da den mere moderate Retning indenfor Socialdemokratiet havde Overtaget, kunde der dog opnaas et eller andet ved Forhandling, men nu var Forhandlingen i Virkeligheden ørkesløs. Byraadsvalget havde selvfølgelig vist, hvilken Vej man skal, og det havde ogsaa vist, at jo flere Understøttede der bliver, jo større bliver Socialdemokratiets Vælgerhær, og deres Ønsker maatte først og fremmest opfyldes, medens de egentlige Skatteborgeres Interesser kom i 2. Række. De mange 2-Kroners og 5-Kroners Skatteydere var ikke noget Plus for Kommunens Økonomi, da det slet ikke kunde betale sig at opkræve disse Beløb, og de mange, som levede af Understøttelse, havde ingen Interesse udover den at faa Understøttelsen saa stor som mulig. Hjælpekassens Princip var Hjælp til Selvhjælp, men det var fuldstændig forladt, idet man forlængst var gaaet over til fuld Forsørgelse med Pengebidrag foruden Hjælp til Beklædning, Husleje, Lys og Brændsel o. s. v.

Ogsaa Invaliderende, Sygekassehjælp o. l. suppleredes op gennem Hjælpekassen, i hvert Fald naar det forlangtes. Det førte til den tidligere omtalte Indvandring til Byen, hvorved Udgifterne steg Dag for Dag, og Huslejen fordyredes til Skade for dem, der var hjemmehørende i Byen. Hvis den Politik blev fortsat, blev efterhaanden de fleste af Byens Folk nydende; det vilde selvfølgelig drive Skatteprocenten stærkt op og afholde Haandværkere og Industridrivende fra at bosætte sig her, ligesom det ogsaa i Længden vilde tvinge Borgerne til at flytte udenfor Kommunen i Skattely. Folk, der skulde leve af en lille Kapital, blev jaget fra Byen, og i det hele taget hæmmede denne Politik enhver Kapitalopsparing, som jo skulde til for at drive Forretning. Det var ikke et Styre paa langt Sigt, og det vilde føre til, at Borgerne forarmes. Men selvfølgelig havde enhver By det Byraad, man ønskede, og Borgerne maatte saa tage Konsekvensen deraf. Der havde igennem flere Aar været Enighed om Budgettet, og det var naaet paa den Maade, at man fra begge Sider slog af paa sine Ønsker; det havde sikkert været heldigt for Kommunens Styre. Men nu lød der andre Toner, nu skulde Kommunen styres socialdemokratisk, som Leonhard Hansen havde sagt, Det kunde tyde paa, at det var ham, der nu havde faaet det

egentlige Førerskab. Den ærede Ordfører for Flertallet havde udtalt, at der var Enighed om alle Poster med Undtagelse af to af Budgetterne; men Taleren vilde erindre om, at man fra borgerlig Side udtrykkelig havde erklæret, at naar der ikke kunde opnaas nogen som helst Nedsættelse af Hjælpekassens og Forsørgelsesvæsenets Budgetter, var man ikke bundet til de øvrige Forslag, men stod fuldstændig frit. Taleren mente stadig, at disse to Budgetter var for store, og at man ikke kunde være med til at tage Ansaret derfor. Gruppen vilde gerne som hidtil være med til at bevilge ret store Beløb til Hjælpekassen, men der skulde være en Grænse, der ikke maatte overskrides, og naar Hjælpekassen ikke hidtil havde kunnet finde en saadan, maatte Byraadet som den bevilgende Myndighed sætte Grænsen. Hidtil havde Byraadet bevilget alt, hvad Hjælpekassen forlangte, men det var i Længden uholdbart for Kommunen. Selve Budgettet var meddelt i Bladene, og de forskellige Stigninger var ogsaa omtalt. Vandværket havde foreslaaet en Nedsættelse af Prisen for Vand til Næringsbrug, og der kunde være god Grund for at bevilge dette. Man havde dog ikke turdet belaste Budgettet yderligere i Aar, men forhaabentlig kunde Nedsættelsen komme inden altfor længe. Nedgangen i Prisen paa Elektricitet og Gas androg ca. 1/4 Mill. Kr. Det var selvfølgelig rart for en Kommune at kunne nedsætte Forbrugsartiklerne, men hvad elektrisk Strøm angaar, var man dog noget Herre over, hvor meget man vil bruge, og Taleren vilde meget henstille til Udvalget at blive staaende ved samme Strømpris som hidtil, da det ellers vilde mærkes meget paa Skatten. Nedsættelsen af Strømprisen til Sporvejene havde man stemt imod, da det var forkert at ændre Budgettet midt i Aaret, men Flertallet vedtog det alligevel, hvorved Elektricitetsværket mistede en Indtægt paa 40000 Kr. Ogsaa det tidligere Tilskud paa 10000 Kr. fra Sporvejselskabet var jo nu bortfaldet. Der var bundet en ret stor Kapital i Sporvejene, og Renten herat blev næppe under 50000 Kr. aarlig. Forøvrigt saa det underligt ud, at der slet ikke fandtes et Budget for Sporvejene; det var i det hele taget en af de mindre gode Forretninger for Kommunen, men det havde Flertallet alene Ansaret for. Selvfølgelig var det i Overensstemmelse med Socialdemokratiets Program at faa saa meget som muligt ind under offentlig Drift, skønt det var langt dyrere end privat Drift. Taleren vilde spørge Brolægningsudvalgets Formand, hvorfor der ikke var forelagt noget Budget for Sporvejene. Der var før sagt, at man først maatte have Overdragelsessummen fastsat; men Taleren vidste, at der var lavet et Budget, og som Forholdet for Øjeblikket laa, vilde Sporvejene belaste Byens Budget med mindst 110000 Kr. Brolægningsudvalgets Formand var iøvrig ret flink til at give efter paa nogle Punkter, selv om man kunde have ønsket en større Nedsættelse, og Taleren vilde bebude

et Ændringsforslag herom til 2. Behandling. Den kommunale Malerforretning var opført med 12000 Kr. og det betød jo ikke saa meget for Budgettet; men der var sikkert mange i Byraadet, der mente, at den kommunale Maler godt kunde undværes, og Kommunen fik næppe noget Tab derved. Kommunens Ejendomme gav desværre ikke noget Overskud, tværtimod, men det var Talerens Overbevisning, at hvis de var paa private Hænder, vilde de give Overskud. Selv om Kommunens Administration var nok saa god, og selv om Udvalget sikkert gjorde sit Bedste for at faa det saa godt som muligt, var der saa mange Forhold, der gjorde sig gældende, at det var umuligt at faa Omkostningerne bragt ned. Der blev vel heller ikke altid fra Lejemens Side taget det Hensyn til Lejlighederne, som hvis det var privat Ejendom; derfor vilde det være heldigt, om Kommunen efterhaanden kunde sælge nogle af Husene. For Tiden var det vel ikke muligt, og at sælge dem uden en passende Udbetaling var næppe klogt. Folkeregistret var efterhaanden blevet en ret dyr Institution og var fra en ringe Begyndelse vokset til en Udgift paa 25000 Kr. Da Loven blev vedtaget, mente man, at den vilde give Kommunerne en Indtægt, og maaske var der ogsaa indirekte en saadan, men det betød næppe meget. Der havde i Budgetudvalget været Tale om, at nogle Institutioner ikke brugte dansk Arbejde, og her maatte man fra Byraadet meget henstille til Udvalgene at bruge danske Varer, naar disse da ikke var uforholdsmæssig dyre. Forsørgelsesvæsenets Udgifter var stadig stigende. Udvalgets Formand havde før udtalt, at det var billigere at understøtte gennem Hjælpekassen; saa maatte man forvente, at Forsørgelsesvæsenets Budget kunde gaa ned; men det var tværtimod steget Aar efter Aar, og naar Leonhard Hansen bestemte, hvor meget der skal bruges, og Flertallet følger ham, var det jo umuligt at faa det sat ned; han var mindst lige saa suveræn i sit Udvalg som Hjælpekassen i Forhold til Byraadet. Ogsaa den store Overskridelse sidste Aar viste, at han ikke tager det saa nøje med Budgettet. I Aar var Budgettet paa godt 1 Mill. Kr., men det kunde bringes betydeligt ned, og Taleren maatte hertil bebude forskellige Ændringsforslag til 2. Behandling. Ordføreren for Flertallet vilde ikke gerne sammenligne Aarhus med Odense, men Taleren vilde dog nævne, at naar man tog Hensyn til de to Byers Størrelse, var Budgettet i Aarhus 300000 Kr. højere end i Odense, saa meget kostede det at have et socialdemokratisk Byraad i Stedet for et konservativt. Udgiften til Forsørgelsesvæsenet var i 1914-15 376000 Kr. og altsaa nu omtrent det 3-dobbelte; det maatte kunne bringes ned, særlig da man havde været saa rundhaandet overfor Hjælpekassen. Til denne var foreslaaet som Kommunens Andel 620000 Kr., medens f. Eks. Odense havde budgetteret 117500 Kr. Socialdemokraterne i Odense Byraad foreslog det forhøjet til 135000 Kr.; det

var altsaa, hvad de der fandt forsvirligt, og i Forhold til dette skulde Aarhus have en Udgift paa 185000 Kr. Her foresloges nu 3 ½ Gange saa meget eller ca. 8 Kr. pr. Indbygger mod 2 Kr. i Odense, og enhver med lidt økonomisk Sans vilde sikkert indrømme, at det var meningsløst. Det værste ved dette Forhold var dog, som man i det foregaaende Aar havde set, at selv et nok saa stort Beløb paa Budgettet respekteres ikke, Hjælpekassen krævede blot ind, og Bestyrelsen gad næppe skrive et Andragende derom. Borgmesteren havde ofte henstillet til Udvalgene at overholde Budgetterne, men nu hørte man ikke mere Borgmesteren protestere, naar det gjaldt Hjælpekassen eller Forsørgelsesvæsenet. For at faa en lidt bedre Administration frem havde man fra borgerlig Side flere Gange foreslaaet at bevilge Hjælpekassen en bestemt Sum pr. Maaned, afpasset efter Aarstiden, men det havde desværre ikke vundet Tilslutning fra Flertallets Side; Mindretallet vilde alligevel til 2. Behandling stille Ændringsforslag i den Retning. Til sociale Formaal var der paa Budgettet opført ialt 3386300 Kr., naar man ikke tog Statens Refusion i Betragtning. H. P. Christensen var inde paa, at man fra borgerlig Side skulde paavirke Regeringen for at faa en anden Ordning m. H. t. Arbejdsløshedsunderstøttelsen. Taleren tvivlede om, at Regeringen tog meget Hensyn til Ønsker i den Retning, og selv om Staten overtog en Del deraf, skulde det jo betales gennem højere Statsskatter, saa derved sparedes ingen Penge, og Staten kunde endnu vanskeligere end Kommunerne administrere denne Sag. Ogsaa Medicinalvæsenet havde gennem Aarene vist Stigning, og Aarhus var her oppe paa en langt større Udgift end de øvrige Kommuner, ja havde endog forholdsmaessig naaet København. Det var jo udmærket at have et godt Hospitalsvæsen, dygtige Læger og en meget stor Funktionærstab; men Patienterne kunde maaske nok betale lidt mere, for Kommunen fik i Længden vanskeligt ved at bære saa stor en Udgift. Nu taltes der ogsaa om at anlægge et nyt Hospital, hvorved baade Renteudgiften og Administrationsudgiften yderligere steg. Radiumstationen kostede 56000 Kr., medens Odense, der syntes at faa samme Fordel som Aarhus, vist ikke havde bygget nogen Radiumstation. Budgettet har i flere Aar givet et ret betydeligt Overskud, og det var selvfølgelig bedre en Underskud, men naar Budgettet var saa stærkt belastet som i Aar, var man nødt til at gaa ned, saa det nogenlunde stemte med Regnskabet. Sammenlignet med Odense skulde Budgettet ligge omkring 400000 Kr., men det var paa 876000 Kr. Hr. Mousten var sikkert en god Formand for Udvalget og gjorde, hvad han kunde, for at holde Udgiften nede, men Administrationen var for dyr, og han var vel ogsaa udsat for et Pres fra Lægernes Side, da de jo gerne vilde have saa meget som muligt. Der var tidligere sagt, at Aarhus havde samlet sig et ret stort

Overskud, og det var finansielt set en genial Bedrift. Men Overskudet var fremkommet ved, at Budgetterne var lagt for rigeligt, hvorved altsaa Skattheyderne havde betalt mere end nødvendigt, og der hørte næppe nogen særlig Dygtighed eller Forudseenhed til at naa dertil. Om det vilde fortsættes, var maaske tvivlsomt. Paa det foreliggende Budget var der kun opført 125000 Kr. som Tilgang af Skat i Aarets Løb; sidste Aar havde det udgjort 249000 Kr., saa man skulde synes, at det kunde sættes noget højere. Taleren erkendte, at han havde en Del af Ansaret for den nuværende Pensionsordning, men den blev gennemført under en Tvangssituation; Udgiften til Pensionsordningen var meget stor, 80000 Kr. aarlig, og vilde sikkert stige endnu højere. Hvad Lønningerne angik, havde de ledende Embedsmænd i Odense en højere Gage end her, men det drejede sig kun om de 5 højeste Stillinger. I Aarhus laa til Gengæld den almindelige Arbejdsløn 50 % højere end i privat Erhverv, og dertil kom forskellige Goder som Pension, Ferier, Sygepenge o. s. v. Nu skulde der jo laves et nyt Lønforslag, og saa var der Grund for at søge den Forskel noget udlignet. Flertallets Ordfører regnede med 1 % mere i Skat; men Taleren var bange for, at Indtægterne gik ned, og saa blev det endnu værre. En Skatteprocent paa 11 ½ var allerede for meget for en By som Aarhus, hvis Nabokommuner har 4-6 %. Angaaende den kommunale Politik, der var ført, udtalte H. P. Christensen sig meget forsigtigt, idet han sagde, at den var nogenlunde forsvarlig. Taleren vilde derfor ikke nedlægge nogen særlig Protest herimod, da man til i Aar havde været enige om Budgetterne. Men i det sidste Aar havde der ikke været ført en fuldt forsvarlig Politik, og der havde ikke i dette Aar været Enighed om ret meget. Socialdemokratiet havde jo nu faaet en Mand mere i Byraadet, men det var vel ikke nogen særlig Fordel fremfor at have et radikalt Medlem, der stemte sammen med dem i 9 af 10 Tilfælde. Budgettet kunde med lidt god Vilje fra Flertallets Side være bragt ned, og Talerens Gruppe vilde til 2. Behandling stille en Del Ændringsforslag, som gik ud herpaa.

J. Perregaard hævdede, at de handlende ikke saa paa, om Skatteprocenten var lidt større eller mindre, blot der var nogen Forretning, og saa godt som alle de Butikker, der byggedes, blev udlejet til Folk, som flyttede hertil. Pensionister o. lign. blev heller ikke jaget bort af Skatten; den Smule, de skulde betale mere, fik de rigeligt Erstatning for i de gode Hospitaler o. s. v. Skatteprocenten betød ikke meget; blot Pengene anvendes fornuftigt, saa kom de altid tilbage igen. I Anledning af den store Udgift til Understøttelsen vilde Taleren minde om, at det var Fabrikant Møllers Meningsfæller, der havde forsømt deres Pligt, idet Flertallet i Rigsdagen overhovedet ikke vilde gøre noget for at faa Arbejdet sat i

Gang; det maatte da gaa ud over Byerne, og nu saa man, at en lille By som Middelfart var ved at kvæles af den Skare Arbejdssøgende, der strømmede til Byen i Anledning at Arbejdet ved Lillebæltsbroen. Taleren forstod godt, at Fabrikant Møller gerne vilde have de kommunale Ejendomme solgt, for de var jo en Torn i Øjet paa de private Grundejere, efter at der var kommet System i dem og en fornuftig Administration, og særlig fordi de var billigere end de private Lejligheder. Lejerne var ikke alene Arbejdere, men tilhørte alle Samfundslag, og gennemgaaende behandledes Lejlighederne godt. Taleren kunde dog ogsaa vise Fabrikant Møller en Lejlighed, der nylig var fraflyttet, som Eksempel paa, hvordan de ikke skal behandles, men vedkommende Lejer hørte til samme Side som Hr. Fabrikanten. Angaaende Sammenligningen med Odense, saa vilde Taleren gerne invitere Fabrikant Møller en Tur derover og se paa det, de har bygget, saa vilde han sikkert indrømme, at det faldt igennem ved Siden af Aarhus; de kunde godt skælde ud over Aarhus, men det kneb mere for dem selv at faa System i det. Den kommunale Malerforretning kunde sikkert drives fordelagtigt for Kommunen; man kunde levere godt Malerarbejde og samtidig antage Folk, der ellers maatte understøttes af Hjælpekassen; men man havde haft en Leder, der ikke rigtig magtede sin Opgave, og Grunden var vist, at han havde haft for frie Tøjler, mens der var borgerligt Flertal i Udvalget.

K. Mousten pegede paa, at Udgiften til Hospitalerne jo maatte vokse med Byens Vækst, men iøvrigt havde Udgifterne ikke været stigende Aar for Aar, idet de siden 1921 var gaaet ned fra 1 Mill. til godt ½ Mill. Kr. Nu var Stillingen saaledes, at man ikke kunde modtage alle de Patienter, der havde Krav paa at blive indlagt, og saa var Udvalget forpligtet til at foreslaa en Udvidelse. Det var tidligere meddelt i Byraadet, og Sagen vilde sikkert komme frem igen i Løbet af Forsommeren og kunde næppe afvises.

Leonhard Hansen paaviste, hvilken Forskel der var paa Fabrikant Møller før og efter Valget. Før Valget var han meget rar og meddelte, hvor meget han vilde gøre for de gamle og syge o. s. v., men nu Valget var overstaaet, var han en helt anden; men han fik næppe noget Held i sin ny Rolle. Det var vist rigtigt, at Budgetudvalget ikke i Aar havde været overbebyrdet med Arbejde, men man maatte ogsaa hævde, at de Udvalg, der havde med Sagerne at gøre, forstod sig bedst derpaa, og selv om Fabrikant Møller havde siddet et Par Aar i Fattigudvalget, forstod han sig næppe meget paa det. Det nuværende Udvalg havde i 4 Aar arbejdet sig ind i disse Sager, og det borgerlige Medlem var gaaet med til det meste, ogsaa det foreliggende Forslag til Budget; det maatte være Bevis paa, at det ikke kan være anderledes. Selvfølgelig maatte det gøre Hr. Fabrikanten ondt at se, at

Socialdemokratiet bredte sig mere og mere, men det var ikke Understøttelse, der gjorde det; Fremgangen var tværtimod i andre Samfundslag, idet Folk efterhaanden fik den Opfattelse, at det var Socialdemokratiet, som vil det Heles Vel. Man havde selvfølgelig ikke gjort saaledes i Odense, hvor der blev slettet 3000 Vælgere blandt de smaa Skatteydere; derved fik Højre en lille Chance endnu, men det varede næppe længe. Blandt de Understøttelser, som Fabrikant Møller angreb, var ogsaa Supplering af Invalidereenten. Men der stod i selve Invalideloven, at ved fuld Invaliditet kan der ydes en supplerende Understøttelse. Regeringen havde nedskrevet Invalidereenten til 540 Kr., et Beløb, som de ikke kunde leve af, og saa maatte Kommunen naturligvis supplere det, saaledes havde f. Eks. alle, der var fuldstændig blinde, faaet dette Tillæg uden videre. Men det var paa den anden Side en oplagt Uretfærdighed fra Statens Side, idet den fik de Beløb, der indkom gennem Sygekassekontingentet, og alligevel lod den Kommunerne betale. Det var for megen Ære at gøre Taleren til Fører for Socialdemokratiet. Ganske vist manglede Partiet ikke Førere, medens Sandhedsfaklen fra Kannikegade jo havde skrevet, at de borgerlige Partier manglede Førere, hvilket Taleren for en Gangs Skyld var enig med Bladet i. Indenfor Socialdemokratiet var enhver Fører paa sit Omraade. Fabrikant Møller roste i høj Grad Odense, og det vilde jo nu gaa ud over Landet, at de der var nogle Pokkers Karle. Men han glemte at fortælle, at i Odense sender man de Mennesker, der skal have offentlig Forsørgelse, paa Nødhjælpsarbejde. Borgmesteren i Odense var meget durkdreven og forstod at give det Udseende af, at man i Odense ikke behøvede at give offentlig Understøttelse, og saa var Forholdet det, at de havde 400 Mand paa Nødhjælpsarbejde, medens Aarhus havde 60, og de standsede ikke engang Arbejdet, da Frosten gik 1 ½ m i Jorden; saa tog man Pengene til Nødhjælpsarbejdet af Laan i Stedet for at faa Folkene paa Hjælpekassen. Naar Fabrikant Møller skulde med Perregaard til Odense, burde han spørge Borgmesteren derovre, hvad deres Nødhjælpsarbejde har kostet. Det talte man ikke om, naar der skulde sammenlignes, men Folk med almindelig sund Menneskeforstand kunde jo nok regne ud, at Pengene skal til, og det var altsaa den Maade, hvorved de fik Budgettet ned i Odense. Hvis Fabrikant Møller her vilde være med til at sætte 600 Mand paa Nødhjælpsarbejde, gik Taleren gerne med dertil, og saa skulde Hjælpekassens Budget nok komme ned. M. H. t. Understøttelser var Aarhus dog langt fra i Spidsen blandt Kommunerne; det kunde ses af den Statestik, som Hr. Christiansen havde gjort sig megen Umage for at fremskaffe. Angaaende de kommunale Lønninger, saa troede Fabrikant Møller vist, at der nu var gaaet saa lang Tid, siden han var Formand i Lønudvalget, at hans

Andel deri var glemt; men saaledes gik det ikke. I 1919 tænkte

Hr. Møller at kunne træffe en Ordning, der var fordelagtig for Kommunen, men ikke for Funktionærerne, idet de fik 4-600 Kr. mindre i Tillæg end Statens Tjenestemænd; men samtidig blev der givet dem visse Løfter for Fremtiden, og dem var Byraadet nu forpligtet til al indfri, derfor var der ikke særlig Grund til at bebrejde Funktionærerne, om de nu var noget uvillige til at gaa med til en Nedsikæring, og Fabrikant Møller skulde i hvert Fald være den sidste til al kritisere Forholdet. Naar der ikke i Aar var Enighed om Budgettet, skyldtes del ganske simpelt, al del var andre, der bestemte det i Amaliegade forhandlede Socialdemokraterne derom, men de borgerlige Medlemmer i Byraadet fik ikke engang Lov til at snakke med, det blev afgjort af de førnævnte Blades Redaktioner, hvorledes de skulde stille sig.

Andr. Bitsch erklærede, at siden Aldersrentens Størrelse var bleven bestemt af Regering og Rigsdag, havde Fabrikant Møller ikke beklaget sig over, at Udgiften var for stor; men man var ogsaa kommen saa langt ned, at Aldersrenten maatte siges at være for lille. Budgetudvalget havde sikkert et ret vanskeligt Arbejde, idet de forskellige Udvalgsformænd ikke var tilbøjelig til at gaa ned, men Udvalget havde en Saks i Lommen og vilde gerne i Stilhed klippe et og andet af, uden at nogen vidste det, og det var ogsaa sket ved Aldersrentens Budget, skønt det drejede sig om Poster, som Udvalget ikke havde nogen som helst Indflydelse paa, og man maatte derfor tage Forbehold overfor eventuelle Overskridelser paa disse Punkter. At det var skel i Stilhed, kunde ses deraf, at Budgetudvalget havde glemt samtidig at ændre Statens Tilskud og Refusionen fra andre Kommuner, men det blev jo nok rettet senere.

Borgmesteren syntes ikke, det ærede Medlem skulde animere til yderligere Nedsikæring.

Johanne Berg udtalte, at Biblioteksudvalget langtfra var tilfreds med det Beløb paa 25000 Kr., som Budgetudvalget havde afsat til del ny Folkebibliotek. Det var vist et almindeligt Ønske, at man til næste Aar skulde paabegynde Opførelsen af dette; man burde derfor i Aar have taget et større Beløb for ikke næste Aar at belaste Budgettet altfor stærkt. Efter Byraadets Ønske havde det nedsatte Udvalg foranstaltet en Indsamling i Byen, men Resultatet af denne havde ikke svaret til Forventningerne. Der var offentliggjort et Opraab i Byens Blade, og de havde alle stillet sig meget velvilligt til Sagen, ligesom der var sendt Opraab til forskellige Foreninger, Institutioner og private, ledsaget af Brochurer, med Anmodning om Bidrag, men det havde ikke virket ret meget. Indsamlingen var jo ikke sluttet

endnu, og forhaabentlig vilde en Del støtte Sagen med ret betydelige Beløb. Naar Indsamlingen var sluttet, skulde Taleren komme tilbage til Sagen.

H. P. Salling oplyste angaaende Spørgsmaalet om Vandafgiften, at forskellige større Institutioner havde anmodet om en Nedsættelse i Prisen paa Vand til Næringsbrug, og Vandværksudvalget var enigt om at foreslaa en Nedsættelse af 2 Øre pr. m³. Budgetudvalget havde imidlertid ikke ment at kunne gaa med dertil i Aar, da der paa Budgettet var forskellige Udgifter til Udvidelse af Vandværket, og Taleren skulde derfor ikke fastholde Forslaget. Det var nu sidste Gang, Taleren deltog i Byraadets Arbejde, men vilde saa gerne lægge Byraadet paa Sinde ikke at glemme denne Sag.

N. C. Christiansen bemærkede, at naar der var kommen en enstemmig Indstilling fra Forsørgelsesudvalget, kunde det maaske se ud til, at Forslaget var kommet til Verden uden Fødselsveer, men det var ikke Tilfældet. Taleren havde ved denne og andre Lejligheder søgt at gøre sin Indflydelse gældende for at faa et mere økonomisk Budget, det var ogsaa lykkedes i Udvalget at faa en Del Poster betydeligt nedsat, men at gaa med til et Budget, som man ikke troede kunde holde, vilde og turde Taleren ikke. Taleren skulde heldigvis ikke være med til at administrere dette Aars Budget, men vilde hilse med Glæde, hvis det ny Udvalg kunde administrere saaledes, at der kan blive betydelige Besparelser paa dette Omraade, for i al Almindelighed var den sociale Forsorg bleven for stor. Forslaget kom altsaa som et Slags Kompromis fra Udvalget, og Taleren havde maattet bøje sig paa adskillige Punkter, hvor Flertallet havde fundet en større Udgift paakrævet, og naar disse Poster sidste Aar var overskredet, kunde man jo lige saa godt tage Udgiften paa Budgettet, naar den alligevel ikke kunde holdes nede.

M. C. Falk fandt det meget morsomt at se Fabrikant Møller optræde som Greve-Mand i Stedet for Lange-Mand, man han gjorde det saa daarligt, at Taleren vilde anbefale ham at vende tilbage til hans tidligere Politik. Taleren forstod ikke, at Fabrikant Møller spurgte om et Budget for Sporvejene, for han havde jo selv været med til at vedtage, at det skulde vente, til Taksationen var færdig. Det var ikke rigtigt, at der var udarbejdet et Budget; der havde været talt om indenfor Udvalget, at der skulde kunne opstilles et Budget med kort Varsel, naar Taksationssummen var fastsat; men Udvalget havde ikke lavet noget Budget. Der var i visse Blade skrevet, at Sporvejene det første Åar vilde give et Underskud paa 90000 Kr. Hvorfra dette Tal stammede, var en Gaade for Udvalget, men saa fandt man til sidst ud af, at der vist maatte menes 90000 Kr., som man havde faaet i Kassen, og som

blev overført fra Folio til Indlaanskonto, fordi de saa gav en højere Rente. Der kunde selvfølgelig ikke fremkomme noget Underskud, naar Sporvejene var drevet som hidtil, blot at der var sparet en Del af Direktørgagen, saa det var ganske ud i det Blaa. Der havde i de to sidste Aar, før Kommunen overtog Sporvejene, været en Nedgang i Indtægten, men den var mindre i det sidste Aar, og Nedsættelsen af Strømprisen vilde naturligvis give et større Overskud. De 10000 Kr., som stod paa indeværende Aars Budget, var disponible den 1. April, men Budgetudvalget havde ikke sat dem paa Budgettet, og det var vist meget fornuftigt. Om Brolægningsudvalgets Budget havde man forhandlet sig til Rette, men nu bebudede Fabrikant Møller alligevel Ændringsforslag til 2. Behandling. Angaaende Sygehusenes Budget vilde Taleren pege paa, at Fabrikant Møller jo havde været en ivrig Tilhænger af et Universitet i Aarhus, ogsaa af den Grund havde man søgt at udvikle Hospitalsvæsenet. M. H. t. Radiumstationen maatte man erindre Radiums store Betydning for mange forskellige Sygdomme, særlig Kræft; derfor havde man optaget et Beløb til videnskabeligt Arbejde paa Radiumstationen, og der fandtes en dygtig og anerkendt Videnskabsmand som Leder. Tidligere havde Fabrikant Møller sagt, at Aarhus By var godt styret, men nu erklærede han, at det var Skatteborgernes Skyld, at man havde klaret sig saa godt; han forsøgte sig i det hele taget i Dag som Indleder af en ny Kurs efter Byraadsvalget; men Byens Styre vilde sikkert blive fortsat som hidtil, og Flertallet skulde nok tage Ansvaret derfor.

H. J. Baden vilde anholde Fabrikant Møllers Udtalelse om, at en hel Del Mennesker ønskede at leve paa Hjælpekassens Bekostning. Det maatte være en underlig Tankegang, der laa bag ved en saadan Udtalelse; det var ikke nogen eftertragtelsesværdig Levevej, for med denne Hjælp kunne man næppe friste Livet, og enhver sagde vist gerne Farvel til denne Levevej. Hvis nogen flyttede hertil for at faa denne Understøttelse, viste det kun, at Nøden ude omkring var endnu større end her, eller at man byder dem endnu mindre. Fabrikant Møllers Frygt for Skattelyene omkring Aarhus var ret ubegrundet; det var ikke mere saa eftertragtet at flytte ud, og der skulde i hvert Fald en meget stor Indtægt til, for at det kunde betale sig. Skatteprocenten syntes at være en ren Afgud for de Konservative, men de havde ikke særlig Grund til at beklage sig, selv om den skulde stige, for de fik jo en Lettelse i Statsskatten; de mindre Skatteydere, der kunde have vanskeligt ved at betale Skatten, havde ved Byraadsvalget vist, hvilken Vej de ønsker Udviklingen skal gaa. De havde ogsaa vist, at de ikke var bange for at paalægge sig Savn for at hjælpe dem, der havde endnu mindre. Sammenligningen mellem Odense og Aarhus var som at

sammenligne sort med hvidt; Odense var Skattely for snart det meste af Fyen, medens Aarhus var den store Arbejderby, og hvis Sammenligningen skulde være nogenlunde retfærdig, maatte man i hvert Fald tage Sct Hans Landsogn med, som Odense selvfølgelig ikke vil have indlemmet. Fabrikant Møller kritiserede ogsaa, at de tidligere Budgetter var lagt for rigeligt og havde givet for stort Overskud. Det var dog næppe nogen Fejl, og selv om det var, maatte det ogsaa ramme ham selv, da der i alle disse Aar havde været Enighed om Budgetterne. De Penge, der udbetaltes gennem Hjælpekassen, gik ikke til Spilde, men blev i Byen og kom de Forretningsdrivende til gode. Angaaende de kommunale Ejendomme vilde Taleren understrege, at det store Flertal af Lejere behandlede Lejlighederne lige saa godt som dem, der bor hos private, men der var den Forskel, at Kommunen gjorde Lejlighederne i Stand, medens private Husejere overlod det til Lejerne. Naar Perregaard udtalte, at Lejen var billig, saa var det desværre kun relativt i Forhold til de tilsvarende private Lejligheder, og Folk havde svært nok ved at betale dem. Ligeledes maatte man huske paa, at Kommunens Lejligheder ikke var Gennemsnitslejligheder, men betydeligt større end de fleste private af samme Slags.

Andr. Bitsch havde ikke, som Borgmesteren udtalte, animeret til yderligere Nedsikæring, men blot gjort opmærksom paa, at der maatte foretages visse Rettelser i Budgettet, efter at enkelte Poster var ændret af Budgetudvalget.

Holst - Knudsen erklærede, at naar man paa Forhaand vidste, at der ikke vilde blive taget Hensyn til Mindretallet, var der ingen Grund til at spille Tid med Budgettet. Men den socialdemokratiske Ordfører berørte et Punkt, hvor der syntes at være Mulighed for, at der kunde blive taget Hensyn til Mindretallets Ønsker, og det var for saa vidt glædeligt, som det var det Punkt, der havde den væsentlige Skyld i hele Uenigheden, nemlig det skæbnesvangre Punkt om Indflytning til Kommunen. Da hele dette Spørgsmaal i sin Tid behandledes i Byraadet, nævnte Taleren nogle Tal, som Udgiften kunde løbe op til, men som Flertallet fandt ganske urimelige, nemlig at hvis det opstilledes rent teoretisk, vilde Understøttelsen efter disse Regler komme til at andrage 1800000 Kr., men da det ikke kom til at virke i fuld Udstrækning kunde man dividere med 2 - og altsaa faa en Udgift paa 900000 Kr. Men det havde nu vist sig, at Hjælpekassens Udgift i Forbindelse med Nødhjælpsarbejdet har været langt større. Det var derfor et meget stort økonomisk Spørgsmaal. En stor Del af Tilflyterne var Folk, der søgte Arbejde, hvorved det blev langt vanskeligere for Byens Folk at faa noget; dernæst lagde de Beslag paa de billigste Lejligheder i Byen og tvang derved Huslejen op for Byens egne fattige. Endelig kom

Kommunens Skatteborgere til at betale en meget betydelig Del for de Kommuner, hvor Tilflytterne var hjemmehørende. En Familie med 4 Børn fik i Aarhus 1900 Kr. aarlig af Hjælpekassen, og disse Penge betalte Borgerne i Aarhus for en anden Kommune; naar man saa regnede med flere Hundrede Familier, blev det en forfærdelig Byrde for Aarhus By, man kunde ikke forbyde dem at flytte herind, men man kunde dog lade være med at give dem fuld Forsørgelse, naar man ikke var forpligtet til at forsørge dem. Man maatte erindre, at hvis en saadan Familie kom paa Fattigvæsenet, skulde dens Forsørgelseskommune betale en Del deraf, men Understøttelse af Hjælpekassen skulde Aarhus alene betale. Taleren ønskede ikke at faa Folk paa Fattigvæsenet, men paa den anden Side kunde man ikke forsørge samtlige Danmarks fattige; det var i Længden umuligt at paatage sig andre Kommuners Byrder ogsaa. Taleren havde i Efteraaret 1927 foreslaaet, at man skulde indskrænke de faste Understøttelser til kun at gælde dem, der var forsørgelsesberettigede i Aarhus, medens de øvrige kun skulde have Hjælp efter Lovens Regler; men Flertallet vilde ikke gaa med dertil. Derefter foreslog Taleren, at af dem, der flyttede hertil efter April Flyttedag, kunde kun de, der var forsørgelsesberettigede i Aarhus, faa fuld Forsørgelse, og det blev ordret optaget paa Flertallets Forslag og underskrevet af H. P. Christensen og Chr. Nielsen. Men den Bestemmelse havde man fuldstændig set bort fra og tværtimod udbetalt til enhver, der havde boet i Byen i 3 Maaneder. Der var bleven sagt, at Indenrigsminister Kragh havde modsat sig denne Bestemmelse. Men det kunde ikke være rigtigt; selvfølgelig kunde man ikke nægte dem Hjælp efter Hjælpekassens Regler, men et Byraad og en Hjælpekasse havde Lov til at nægte dem fuld Forsørgelse i Kommunen, og det havde Indenrigsministeren ogsaa indrømmet. Ganske vist havde Formanden for Hjælpekassen sagt, at saa maatte man understøtte disse Folk paa anden Maade. Taleren anførte dette i Byraadet, og dertil sagde Perregaard, at det maatte være en Misforstaaelse, for hvis han havde udtalt sig saaledes, varetog han daarligt Kommunens Interesser. H. P. Christensen bekræftede ogsaa, at han var kommen med en saadan Udtalelse, og tilføjede, at ifølge Loven havde Hjælpekassen Ret til at yde dem en øjeblikkelig Hjælp, men der vilde ikke blive Tale om fast Understøttelse. Altsaa til Trods for at hele Byraadet var enigt derom, havde Hjælpekassen ganske set bort fra denne Bestemmelse, og saa godt som enhver havde faaet fast Understøttelse. Selv om Flertallet ikke kunde gaa ind paa denne Tankegang, haabede Taleren alligevel, at man i Løbet af Sommeren kunde faa afviklet dette Forhold, saaledes at Hjælpekassen forbereder sig paa at komme bort fra de faste Understøttelser, og hvis ikke, at man dog kan opnaa, at

Flertallets tidligere Vedtagelse respekteres. Hvis det kom dertil, kunde man roligt sætte Hjelpekassens Budget ned med mindst 200000 Kr. Taleren haabede altsaa, i Henhold til H. P. Christensens Udtalelser, at Spørgsmaalet vilde blive taget op til Behandling i Løbet af Sommeren.

Vald. Pedersen konstaterede, at Debatten denne Gang formede sig lidt anderledes end sædvanligt, idet det var bleven en Slags storpolitisk Debat. Der var sagt, at Budgetudvalget nu var færdigt med at spille Overbyraad; men det havde det vist aldrig været; de forskellige Udvalg havde uanset deres Partifarve været enige om deres Budgetforslag, og hvis ikke enkelte Udvalgsformænd var gaaet med til en Reduktion, havde man ikke kunnet faa Budgettet ned med ½ Mill. Kr. Men man skulde jo have noget at kritisere, og saa valgte man Budgetudvalget, selv om Kritikken ikke havde været særlig slem i Aar. Diskussionen var efterhaanden kommen til helt at dreje sig om de Arbejdsløse, Hjelpekassen og Forsørgelsesvæsenet; det havde ikke tidligere været Tilfældet, men hele den Maade, som den nuværende Regering havde behandlet dette Spørgsmaal paa, var Grunden dertil. Det var Nemesis, der nu ramte d'Hrr., særlig Fabrikant Møller, som dengang var Medlem af Rigsdagen. Det var let nok bagefter at jamre sig over de store Beløb, som Kommunen maatte ofre paa denne Konto, men det var for Smed at rette Bager. Fabrikant Møller trøstede sig med, at Staten saa sparede noget, og det slap man jo for at betale i Statsskat. Det var selvfølgelig en Trøst for de store Kapitalister, der havde faaet en Skattelettelse, men næppe for andre. Landsretssagføreren var inde paa sin gamle Traver, hvad der kan spares paa Hjelpekassens Budget; han burde hellere i Stiftstidende have gjort opmærksom paa det skæbnesvangre Skridt mod Købstadkommunerne, som Regeringen foretog, men det glemte han dengang. Nu vilde han gøre de Fattige til Kastebold mellem Kommunerne, men det vilde være Synd at gaa den Vej, naar man ved, hvor Skylden for Kommunens store Udgifter ligger. Der var bebudet en Del Ændringsforslag til Budgettet fra borgerlig Side, men Taleren vilde i al Almindelighed anbefale at vedtage det foreliggende Budget; det var i hvert Fald saaledes, al alle kunde være med til at tage Ansvar for, og forhaaberrtlig vilde de borgerlige Medlemmer ogsaa stemme for det, naar de fik tænkt sig lidt om. Skatten vilde maaske stige noget, men til Gengæld var Elektricitetsprisen nedsat, selv om det ikke betød saa meget for Fabrikant Møller som for den fattige Arbejder. Hr. Møllers Henstilling om dansk Arbejde kunde Taleren tiltræde; men det, som var paa Tale i Budgetudvalget, var forøvrigt, at nogle Embedsmænd havde en Mani for at købe deres Artikler i Odense eller København. De burde naturligvis købes i Byens egne Forretninger,

og det var egentlig det, som Henstillingen gik ud paa.

H. P. Christensen syntes ikke, Fabrikant Møller kunde sige, at Budgetudvalgets Arbejde var helt omsonst, naar man ved Forhandling havde faaet Budgettet nedbragt med ½ Mill. Kr. og derved sparet ca. 1 % i Skat. Naar Fabrikant Møller udtalte, at hvad der skrives i de konservative Blade forud for et Valg, kan man ikke regne med, skulde Taleren ikke fordybe sig videre deri. Skatteprocenten havde selvfølgelig nogen Betydning, men Skatten ramte Arbejderne haardest, idet de foruden 2-300 Kr. i Skat skulde betale store Beløb til deres Organisation for at hjælpe de Arbejdsløse. Det havde ogsaa Betydning, at Skatten ikke var for høj i Forhold til Nabokommunerne. Angaaende Holst-Knudsens Udtalelser vilde Taleren sige, at Socialdemokraterne stemte for Forslaget om de 3 Maaneder i Haab om saa at naa til en Ordning om Nødhjælpsarbejdet, men den borgerlige Gruppe tog Forbehold derimod og forlangte Sagen sendt til Ministeriet. Taleren havde ganske vist sagt, at man blev nødt til at gøre noget ved Forholdet med Tilflyttere; men det egentlige Ansvar laa hos Regeringen, og Landsretssagføreren skulde henvende sig til sine Partifæller paa Rigsdagen for at faa en Ordning. Hvis Forholdene skulde vedblive at ligge som nu, kunde Socialdemokraterne vanskeligt gaa med til en Ændring i dette Spørgsmaal.

J. Chr. Møller mente, at Hr. Perregaard i nogen Grad havde misforstaaet hans Udtalelse om, at en høj Skatteprocent afholdt Folk fra at begynde Forretninger i Byen. Taleren havde tænkt paa Forretninger, der lige saa godt kunde ligge et andet Sted, f. Eks. Grossererforretninger o. lign. Skatteprocenten havde maaske mindre Betydning for dem der betaler 2 eller 5 Kr. i Skat, men den havde meget at sige for alle andre. Taleren havde ingen Begreb om, hvilken politisk Retning de kommunale Lejere hørte til; men i al Almindelighed var de næppe saa varsomme med Kommunens Lejligheder som med private, da det var umuligt at have det samme Tilsyn med dem. Angaaende Hospitalernes Budget nævnte Hr. Moustén nogle Tal for at vise, at Udgifterne var gaaet ned; men det var Regnskabsudgifterne, han anførte, ikke Budgetudgifterne, og der havde i de senere Aar været saa stort et Overskud paa dette Budget, at det sikkert kunde sættes en hel Del ned uden at give Overskridelser. Hr. Leonhard Hansen havde som sædvanlig mange venlige Udtalelser, hvilket Taleren dog ikke tog sig synderlig nær. Taleren havde forøvrig siddet 1 ½ Aar i Fattigudvalget, men dengang havde Socialdemokratiet en elskværdig og forstaaende Mand i Udvalget, der vilde spare paa Pengene, og da var Udgiften kun et Minimum i Forhold til nu. Nødhjælpsarbejdet i Odense kendte Taleren godt og vidste ogsaa, hvor meget det kostede; det var forøvrigt ikke nær saa meget, som der var lavet i Aarhus; men i

Odense havde man ikke de faste Understøttelser gennem Hjælpekassen og ydede kun Hjælp efter Undersøgelse. At de borgerlige manglede Førere var jo forstaaeligt, naar de fra anden Side var Førere alle, men Leonhard Hansen var sikkert en af de største. Taleren beklagede, at der ikke var Enighed om Budgettet, det havde sikkert været klogt at naa dertil, og hvis der ikke havde været Enighed i de foregaaende Aar, havde Kommunen næppe staaet saa godt, som den gør nu. Frk. Berg burde være glad ved de 25000 Kr. til Folkebiblioteket, og hun skulde næppe regne med at faa et meget stort Beløb til næste Aar, medmindre det skulde tages af Laan. Angaaende Sporvejene, saa forstod Taleren ikke, hvorfor man havde sat Udgifterne paa Budgettet, men ikke Indtægterne; der maatte vel findes nogle Indtægter, og Taleren vilde til

2. Behandling stille Ændringsforslag hertil. Naar Hr. Baden omtalte, at de store Skatteydere havde faaet en Lettelse i Statsskatten, maatte Taleren oplyse ham om, at der kun drejede sig om Formueskatten. Hr. Vald. Pedersen var inde paa at være Tankelæser; men han kunde jo ikke vide noget som helst om, hvad Taleren havde sagt paa de Steder, hvor det kunde nytte at sige noget, og Taleren kunde dokumentere, at han var uden Skyld i Arbejdsløshedslovens Ophævelse. Naar H. P. Christensen udtalte, at Budgetudvalget dog havde faaet Budgettet bragt ½ Mill. Kr. ned, var det for saa vidt rigtigt, men de 300000 Kr. vilde være gaaet ud alligevel, selv om der ikke havde været noget Budgetudvalg. Men Forhandlingerne gik i det hele taget ikke som tidligere; der var ingen særlig Vilje fra Flertallets Side for at komme til Enighed, og derfor opnaaedes det heller ikke.

Borgmesteren udtalte, at der nu var trukket mange Udtalelser frem fra tidligere Byraadsmedlemmer angaaende Skatteprocenten, bl. a.

en Udtalelse om, at den ikke burde overstige 10; men Taleren vilde dertil sige, at ingen havde været værre end vedkommende Medlem til at overskride sine Budgetter eller Bevillinger uden at faa det anerkendt af Byraadet. Naar Frk. Berg beklagede, at de 100000 Kr. til Folkebiblioteket var strøget, vilde Taleren pege paa, at der gennem Aarene var opsparet 107000 Kr. til det zoologiske Museum; naar hertil kom de 50000 Kr. til Folkebiblioteket samt Rente af Pengene, var man oppe paa 160000 Kr. Hvis man slog de to Institutioner sammen, var man allerede godt paa Vej. Men naar man som her skulde samarbejde med private, maatte man forlange, at de gennem Indsamling skaffer nogle Penge tilveje, ellers havde man ingen Brug for dem. Det næste Skridt var saa at stille Anmodning til Byraadet om en Byggeplads, og naar Pladsen var fastlagt, maatte man have

Tegninger frem og faa afgjort, hvad Bygningen vil koste. I Fjor havde Taleren foreslaaet 70000 Kr. til Gennemførelse af Louisegade, men dem klippede Fabrikant Møller af, og den borgerlige Presse skældte ud over, at Gaden ikke blev ført igennem. I Aar foreslog Taleren 200000 Kr. til Udvidelse af Gader og Torve i den indre By, men det blev skaaret ned til 70000 Kr. Naar nu Pressen igen skældte ud over, at Gaderne ikke blev udvidet, vidste de altsaa, hvortil de skulde adressere det, og det var det tidligere Udvalg for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der var Skyld i, at Louisegade ikke var ført igennem. Angaaende Hjælpekassen havde Fabrikant Møller udtalt, at nu lukkes Pengekassen op paa vid Gab. Men Hjælpekassen havde jo ikke gjort andet, end hvad der var Enighed om indenfor Bestyrelsen; men derfor kunde det ikke nytte, at de borgerlige Medlemmer i Byraadets græd over, at deres egne Folk i Hjælpekassens Bestyrelse ikke var enige med dem. Der havde indenfor den borgerlige Gruppe i Byraadet været en stor Fløj, som nærmest sympatiserede med Flertallet i, at der skal ske Fremskridt; nu havde det formet sig saaledes, at to af de Mennesker, der bliver tilbage af Gruppen, skal danne en ny Politik, og saa maatte man jo se, hvordan det vilde forme sig. Hvis de vilde være med til Fremskridt, kunde man nok følges ad en Stund endnu, men til Fremskridt skulde der Penge, og de kunde ikke trække den socialdemokratiske Gruppe ud i Laanemarkedet til hvad som helst. De Konservative vilde sikkert indrømme, at Kommunen var styret fornuftigt i de senere Aar, og man maatte altid have et lille Overskud paa Budgetterne for at kunne tage nødvendige Ting op til Udførelse; en By, der skal holdes oppe ved Hjælp af Laan, gik for tidligt i sin Grav. Hvis Sporvejshistorien blev en daarlig Forretning for Kommunen, laa Skylden hos det borgerlige Flertal i Byraadets, da man fik Sporvejene, og det fremgik af Byraadets Forhandlinger fra den Tid, at Harald Jensen og Taleren havde kritiseret den Kontrakt, Kommunen fik med Sporvejene. Men saaledes var det ofte Tilfældet, at Vanskelighederne, man maatte kæmpe med, havde deres Rod langt tilbage i Tiden. Saaledes slæbte Belysningsvæsenet endnu paa et Laan fra 1873, der først udløb i 1931, og to andre Laan fra 1888 og 1902, der først udløb i 1938. Det var den Politik, der var ført i Fortiden, som var Skyld i den høje Skatteprocent. Folkeregistret var bestemt ved Lov, og det kunde man ikke gøre noget ved. Angaaende Odense skulde Taleren blot sige, at Styret der havde forstaaet at holde Arbejderne uden for Byen; de havde en Ordning, hvorefter der kun maatte bygges en vis Klasse af Lejligheder paa Byens Grund, og paa den Maade holdt de Smaafolk ude. Naar man i sin Tid fik den kommunale Malerforretning, var Malermestrene Skyld deri, idet deres Priser laa 10 % højere end i København. Til at begynde med havde man en ret god Mand til

at forvalte den, for Tiden syntes Taleren knap saa godt om Forvaltningsmaaden, men forhaabentlig vilde han tage sig sammen og kunde saa blive en meget god Leder. Det var selvfølgelig rigtigt, at det var de indgaaede Skatter, der gjorde, at Kommunen havde klaret sig saa godt. Men paa Budgettet kunde det ses, hvor store Beløb af Laanemidler der i Aarene 1913-17 under konservativt Styre var indgaaet i Kassebeholdningen, fordi Borgmester Dreschel og Fabrikant Møller som Medlem af Kasseudvalget glemte at faa Skatterne ind, og disse Beløb havde det nuværende Flertal siden maattet slide af. Hvorledes det saa ud med Belysningsvæsenets Budget, da Fabrikant Møller trak sig tilbage derfra, skulde Taleren ikke komme nærmere ind paa, men naar man nu skulde have saa megen Kritik, skulde det ogsaa frem, hvor Skylden laa.

J. Chr. Møller maatte tilbagegive Borgmesterens Udtalelse om, at de konservative var Flertal i Perioden 1913 - 17. Der sad dengang 9 Socialdemokrater, 8 Borgerlige og 2 Radikale. Det var ganske rigtigt vanskeligt at faa Skatterne ind i Efterkrigstiden, og Borgmester Dreschel var maaske ikke saa energisk, som han skulde være, men man kunde næppe forlange, at de andre Medlemmer af Kasseudvalget skulde optræde som Borgmester og opkræve Skatterne. Kontrakten med Sporvejselskabet havde ingen i det nuværende Byraad Ansvar for; men om 17 Aar kunde Kommunen have faaet Sporvejene gratis.

Borgmesteren sluttede dermed Forhandlingerne og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag til Budgettet maatte indgives inden førstkommande Torsdag Middag.

Budgettet overgik til 2. Behandling.

Uddrag fra byrådsmødet den 25. marts 1929 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 400-1928)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1929-30.

-2. Behandling.

Borgmesteren meddelte, at der var indkommen en Del Ændringsforslag, særlig fra den borgerlige Gruppe, men de fleste af disse kunde tages gruppevis.

Følgende Ændringsforslag forelaa:

Ad Indtægtskonto III. Forslag fra Udvalget for Forsørgelsesvæsenet om, at Posten under Konto III. 1. 16, Christiansgade Nr. 18, maa blive opført paa Forsørgelsesvæsenets Budget under Udgiftskonto II. 2.

Budgetudvalget henstiller Forslaget til Byraadets Afgørelse.

Borgmesteren bemærkede hertil, at bogholderimæssigt set var det behageligst at lade det blive staaende, men der var intet i Vejen for, at det kunde ændres som af Forsørgelsesudvalget foreslaaet.

Vedtoges.

Ad Indtægtskonto VI. Forslag fra Budgetudvalget om, at der som Konto VI a 4 optages Afdrag paa Pantebrev fra Boligforeningen "Marienlund" 6480 Kr.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto I. Forslag fra Udvalget for Bygninger og Inventar om, at der som Konto I. 5. k. optages 1750 Kr. til Udvidelse af Vejvæsenets Lokaler.

Budgetudvalget kan for Tiden ikke anbefale Forslaget.

Udgik.

Ad Udgiftskonto XIX.

a) Andragende fra Philharmonisk Selskab om et Tilskud paa 1000 Kr.

b) Andragende fra Dansk Sygeplejerskab om Forhøjelse af Tilskud af 150 Kr. til 300 Kr.

Budgetudvalget kan ikke anbefale disse Andragender.

Kunde ikke bevilges.

Ad Indtægtskonto XI. Forslag fra . J. Chr. Møller og C. Holst-Knudsen om, at Konto XI d (543), forventet Tilgang, forhøjes med 100000 Kr. til 225000 Kr.

Budgetudvalget henstiller Forslaget til Byraadets Afgørelse.

J. Chr. Møller oplyste, at naar den borgerlige Gruppe stillede forskellige Ændringsforslag, var det for at bringe Budgettet ned, og hvis de blev vedtaget, vilde det betyde en Nedgang paa ½ Mill. Kr. Det var sivet ud, at der ikke kan ventes nogen Stigning i Skatteindtægten, men tværtimod en Nedgang fra i Fjor, og skulde det være Tilfældet, vilde det foreliggende Budget give en Skattestigning paa over 1 %. Angaaende Forslaget om Forhøjelse af Konto

XI d vilde Taleren gøre opmærksom paa, at denne Post i de sidste 4 Aar havde indbragt 1115523 Kr., medens der var budgetteret 325000 Kr.; den mindste aarlige Indtægt havde været ca. 250000 Kr., og den blev næppe mindre i Aar. Det maatte derfor kaldes fuldt forsvarligt at forhøje Beløbet med 100000 Kr., og der kunde sikkert ikke være nogen Risiko derved. Der blev ganske vist sagt, at Pengene var ikke borte, fordi de laa i Kommunens Kasse; men det vilde i det kommende Aar blive vanskeligt nok at udrede de store Skatter, og en Udgift, der ikke var paakrævet, burde derfor spares.

Borgmesteren svarede, at denne Tale om svigtende Skatteindtægter og stigende Skatteprocent havde Taleren hørt hvert eneste Aar, siden han i 1894 kom ind i det offentlige Liv. Muligvis var Indtægten i Aar noget nedadgaaende, men Taleren vilde alligevel bestemt fraraade at forandre noget paa dette Punkt, saa meget mere, som man fra borgerlig Side slet ikke var inde paa dette Spørgsmaal under Budgetbehandlingen.

H. P. Christensen udtalte, at naar man nu fra den anden Side kom med en hel Del Ændringsforslag, kunde der selvfølgelig ogsaa være Poster, som Flertallet ønskede forandret. Hvis man gennemgik Budgettet kritisk, kunde der sikkert findes Poster, hvor der maatte forventes Overskridelser, og hvor der burde stilles Forslag om Forhøjelser, saa Budgettet var som Helhed næppe lagt for rigeligt. Taleren kunde derfor tiltræde Borgmesterens Udtalelse om at stemme imod det foreliggende Ændringsforslag og ligeledes imod de øvrige.

J. Chr. Møller konstaterede i Henhold til H. P. Christensens Udtalelser, at den socialdemokratiske Gruppe tilsigter en Skatteforhøjelse. Man havde fra borgerlig Side gjort alt for at holde Skatteprocenten nede, men fra den anden Side vilde man ikke engang gaa med til at forhøje en Indtægtspost, skønt enhver vidste, at Pengene vilde indgaa; de skulde i Kommunens Kasse som Overskud. Der var jo ikke noget at gøre derved, naar Flertallet havde Magten, og Skatteyderne kunde betale, men det var alligevel upaakrævet.

H. P. Christensen benægtede, at Flertallet havde noget Ønske om at forhøje Skatteprocenten; men Budgettet bør lægges saaledes, at det kan holde. Budgetudvalget havde været enigt om alle de Poster, der var opstillet, med Undtagelse af to Budgetter, og først da der ikke kunde blive Enighed om disse, kom Mindretallet med nye Forslag til Besparelser.

M. Brammer skulde ikke blande sig i Budgetbehandlingen, da Talerens Parti jo ikke mere

skulde have noget Ansvar for Budgettet; men Taleren vilde gerne sige et Par Ord, inden han skulde tage Afsked med Byraadet efter mange Aars Arbejde. Siden Budgettet blev lagt, var der sket en stor politisk Forandring, idet den nuværende Regering, som man fra begge Sider havde givet en væsentlig Del af Skylden for, at Budgetposterne var kommen saa højt op, havde maattet gaa og samtidig udskrevet nyt Valg. Eller Resultatet af Kommunevalgene turde man vel gaa ud fra, at det nu bliver Socialdemokraterne, der kommer til at staa i Spidsen for Landets Styrelse, og det vilde i væsentlig Grad forandre Karakteren af Kommunens Budget. Tidligere maatte man regne med, at Regeringen intet vilde gøre udover Nedsikring, men nu kunde man med god Grund forvente, at en ny Regering vil have paa sit Program, at der skal sættes alt ind paa at afhjælpe Arbejdsløsheden. Hvis det blev Tilfældet, og det blev en handlekraftig Regering, maatte man regne med, at de Poster, der var opført til Hjælpekassen og Forsørgelsesvæsenet, i væsentlig Grad vilde gaa ned. Man burde fra socialdemokratisk Side have den Tillid til den kommende Regering, at der vil ske en Forbedring paa disse Omraader, og at den Lykke at faa en saadan Regering ogsaa vil give sig til Kende paa Aarhus Kommunes Budget. Ogsaa et Blad som Jyllandsposten havde peget paa, at naar Kommunens Budget i Aar kom til at ligge saa daarligt, skyldtes det, at Regeringen ikke havde villet gøre noget effektivt Arbejde eller Indsats for at afhjælpe Arbejdsløsheden. At finde Midler for at afhjælpe denne, var den største Opgave der forelaa for Politikerne, ikke blot i vort Land, men i alle Lande, og at komme dette Onde til Livs vilde betyde en mægtig Lykke for Landet og ikke mindst for de Arbejdsløse selv. Iøvrigt havde Taleren den Overbevisning, at alle Grupper i Byraadet havde været besjælet af Ønsket om, at Aarhus Kommunes Budget kom til at ligge saaledes, at der er Mulighed for at føre Byen fremad i et hurtigt og kraftigt Tempo, saa der kan skabes store Muligheder, og Aarhus kan blive en By, hvor mange Mennesker kan finde Beskæftigelse. Det var næppe Socialdemokraternes Mening, at den Indflytning, der sker, udelukkende skal være af deres Vælgere eller Folk, der trænger til offentlig Forsorg. Der var vist fra alle Sider et Ønske om, at Byen skal vokse sig stor og stærk i Kraft af de rige Muligheder, den har, og i den Forbindelse maatte man give den borgerlige Gruppe Ret i, at det er en Ulykke for en By at have en stor Skatteprocent. Derfor var der maaske Grund til at se lidt nærmere paa Budgettet endnu engang med de politiske Begivenheder som Baggrund og forsøge at komme hinanden lidt nærmere.

Borgmesteren tvivlede om, at nogen i Byraadet vilde gaa med til Dr. Brammers Fantasterier om at tage sin Stilling i Henhold til, hvad der muligvis kan komme frem senere.

Angaaende Ændringsforslagene fra borgerlig Side, saa viste det, at der nu skal føres en ren Christmas-Møllersk Politik ind i Byraadet, men det vilde næppe ske mere end i Aar.

J. Chr. Møller havde aldrig hørt, at man ved Budgettets 2. Behandling havde Lov til at holde politiske Foredrag.

Borgmesteren erindrede om, at Fabrikant Møller tidligere havde været med til at klage til Ministeriet over, at Taleren fratog Dr. Brammer Ordet.

J. Chr. Møller benægtede dette og havde aldrig deltaget i noget Byraadsmøde, hvor noget saadant havde været paa Tale. Men det havde altid været Kotume, at man ved 2.

Behandling kun kan tale om den Sag, der foreligger.

H. P. Christensen pegede paa, at Dr. Brammer havde været forhindret i at være til Stede ved 1. Behandling, og da forelaa de politiske Begivenheder jo heller ikke. Men Taleren vilde gerne have set Dr. Brammers Standpunkt ved 1. Behandling, i Dag var han inde paa Chancepolitik. Nu skulde han vel synge sin Svanesang i Byraadet til Vælgerne før Valget, og hvis han mente, det kunde have nogen Interesse og Betydning, vilde det være Synd at nægte ham at fremsætte disse Udtalelser. Men hele dette Spørgsmaal kunde man passende vente med at diskutere til efter Valget, selv om man haabede, at det blev Socialdemokratiet, der kom til at danne Regering; men man burde næppe være saa sangvinsk paa Forhaand at bygge derpaa, for hvis det ikke skulde lykkes, vilde en Overskridelse paa 2-300000 Kr. være meget kedelig. Iøvrigt vilde Taleren takke Dr. Brammer for hans gode Anbefaling for Socialdemokratiet og haabede, at hans Spaadom maa holde Stik.

M. Brammer gjorde opmærksom paa, at den Situation, som han havde ført frem, forelaa ikke ved 1. Behandling, og disse Tanker kunde altsaa ikke fremføres der. Men iøvrigt var disse Betragtninger fremkaldt af den borgerlige Gruppes Forslag om vidtgaaende Ændringer i Budgettet, og de tog kun Sigte paa at anbefale den socialdemokratiske Gruppe at se disse Forslag i Lyset al det, der i de sidste Dage var sket i det politiske Liv. Ændringsforslaget forkastedes med 11 Stemmer mod 7.

Ad Udgiftskonto I. Forslag fra J. Chr. Møller og C. Holst-Knudsen om, at Konto II 2 b (688), Brændsel og Belysning, nedsættes med 2000 Kr. til 12000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 c (689), Beklædning, nedsættes med 10000 Kr. til 20000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 h 1 (694), Kur i Kommunehospitalet, nedsættes med 5000 Kr. til 45000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 i (696), Refusion til fremmede Kommuner, nedsættes med 3000 Kr. til 77000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 m (699), Huslejhjælp, nedsættes med 5000 Kr. til 40000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 n (700), kontant Pengehjælp, nedsættes med 25000 Kr. til 95000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 o (701), Hjælp til trængende, som ikke er hjemmehørende i Aarhus, nedsættes med 10000 Kr. til 190000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 r 1 (725), til Børn, født uden for Ægteskab, nedsættes med 5000 Kr. til 105000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 2 r 2 (726), til Børn født i Ægteskab, nedsættes med 5000 Kr. til 50000 Kr.

Forslag fra samme, om at Konto II 3 b 1 (762), fortsat Sygekassehjælp, nedsættes med 5000 Kr. til 50000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 3 h (773), Refusion fra Invalideforsikringsfonden, forhøjes med 5000 Kr. til 25000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 3 1 (776), Hjælp til Betaling af Kontingent til Arbejdsløshedskasse, nedsættes med 9000 Kr. til 6000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 4 a (779), Vedligeholdelse af Bygninger, nedsættes med 5000 Kr. til 10000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto II 4 b (780), Vedligeholdelse af Inventar, nedsættes med 5000 Kr. til 10000 Kr,

Forslag fra samme om, at Konto II 5 b (782), Ekstrahjælp paa Kontoret, nedsættes med 3000 Kr. til 17300 Kr.

Budgetudvalget henstiller Forslagene til Byraadets Afgørelse.

J. Chr. Møller gjorde nærmere Rede for de forskellige Forslag. Post 688 var foreslaaet nedsat, fordi Prisen paa Elektricitet nu gik ned til 35 Øre. Post 689, Beklædningskontoen,

var i de senere Aar steget meget stærkt, og der maatte spares noget herpaa. Post 694, Kur paa Kommunehospitalet, var budgetteret til 50000 Kr.; det havde ifølge sidste Regnskab andraget 40700 Kr., saa det var næppe nødvendigt at sætte det højere end til 45000 Kr. Post 695, Refusion til fremmede Kommuner, kunde ikke beregnes, men ifølge Regnskabet havde det beløbet sig til 76685 Kr., saa 77000 Kr. var sikkert tilstrækkeligt. Post 699, Huslejhjælp, havde efter Regnskabet andraget godt 40000 Kr., og da Huslejen ikke var steget, var der næppe nogen Grund til at forhøje dette Beløb. Kontant Pengehjælp, Post 700, var foreslaaet til 120000 Kr.; men der maatte kunne spares en Del af denne Udgift, naar man sammenlignede den med tidligere Aar. Det var selvfølgelig lettere at give Pengene ud end at spare, men det blev alligevel nødvendigt at faa en Besparelse her. Post 701, Hjælp til trængende, som ikke er hjemmehørende i Aarhus, maatte ogsaa kunne nedsættes; ifølge Regnskabet havde det udgjort 188000 Kr., og der var ikke Udsigt til Stigning. Post 725, Underholdsbidrag til Børn, født udenfor Ægteskab, var budgetteret til 110000 Kr., men Regnskabet udviste, at der var brugt, 102000 Kr., saa 105000 Kr. maatte kunne slaa til, og paa samme Maade kunde der paa Post 726, Bidrag til Børn, født i Ægteskab, spares 5000 Kr. Post 762, fortsat Sygehjælp, var opført med 55000 Kr., men Regnskabet udviste 49000 Kr., saa 50000 Kr. var tilstrækkeligt her. Post 773, Refusion fra Invalidforsikringsfonden var anslaaet til 20000 Kr., men havde efter Regnskabet udgjort 49000 Kr., man kunde ikke paa Forhaand vide noget om, hvor meget det vilde beløbe sig til, men det var sikkert ikke for højt at sætte det til 25000 Kr. Post 776, Hjælp til Betaling af Kontingent til Arbejdsløshedskasse, foreslog man nedsat til 6000 Kr., det samme Beløb som i Aar. Vedligeholdelse af Bygninger og Inventar var foreslaaet nedsat med ialt 10000 Kr.; der maatte dog kunne spares noget her det første Aar efter, at man havde kostet saa meget paa Bygningerne. Ligeledes var der sikkert Mulighed for at kunne spare de 3000 Kr. til Ekstrahjælp under Post 782. Taleren vilde meget henstille at tage Hensyn til disse Ændringsforslag; man blev nødt til at bringe Udgifterne ned, for i det lange Løb kunde Kommunen ikke bære det, og hvis det senere skulde nedsættes betydeligt paa een Gang, vilde det blive vanskeligere.

Borgmesteren gjorde opmærksom paa, at de Tal, Fabrikant Møller nævnte, var fra Regnskabet for 1927-28.

J. Chr. Møller erkendte dette; men det var det sidste Regnskab, som forelaa.

Leonhard Hansen betonedes, at de Folk, der var henvist til at leve af Understøttelse af det

offentlige, gennem disse Forslag fik et godt Billede af de to Forslagsstilleres Sindelag. Forslagene kom ikke fra den borgerlige Gruppe, og det borgerlige Medlem i Forsørgelsesudvalget havde været enig med Flertallet om Budgettet. Det var derfor en underlig Fremgangsmaade at bruge, og man fik det Indtryk, at de to Herrer blot havde ladet Fingeren løbe ned ad Siderne og var standset ved ganske tilfældige Tal, blot for at faa Summen sat ned. Fabrikant Møllers Regnskabstal var fra 1927-28; men det kunde ikke nytte at ville skrue Udviklingen tilbage, og man maatte erindre, at alt, hvad den siddende Regering havde gjort af Ulykker, havde Kommunen maattet bøde paa. Efter Ombygningen af Forsørgelsesanstalten havde man faaet et nyt Varmtvandsanlæg og en hel Etage mere at opvarme, saa det var udelukket, at Brændselsforbruget kunde sættes ned. Der var i Aar brugt 14600 Kr., og det kunde ikke nytte at sætte det til mindre end 14000 Kr. Paa Beklædningskontoen var medgaaet 36000 Kr., og det var her budgetteret til 30000 Kr. Det nyttede ikke at forlange, at Udvalget skal lægge et Budget, der ikke kan holde, og saa bagefter angribe Udvalget, fordi der bliver Overskridelser; det var sket i det sidste Aar, til Trods for, at alle Byer mødte med Overskridelser paa dette Budget, f. Eks. det lovpriste Odense med 13 % mod 10 % i Aarhus. Den kontante Pengehjælp var nedsat, men saa maatte Beklædningskontoen stige i samme Forhold. Udgiften til Kur og Pleje paa Kommunehospitalet foresloges nedsat uden nogen som helst Begrundelse; det var en Udgift, som Udvalget slet ikke var Herre over; for indeværende Aar var brugt 39000 Kr., men der var endnu en Mængde ubetalte Regninger tilbage, saa 50000 Kr. blev næppe meget galt. At foreslaa Refusion til fremmede Kommuner nedsat, var nærmest latterligt, for hvorledes skulde man kunne have nogen Indflydelse paa, hvad andre Kommuner bevilger, og Refusionstaksten var fastsat ved Lov. Angaaende Huslejhjælp vilde Taleren gøre opmærksom paa, at det var ikke Udvalget, der fastsatte Huslejen, men Grundejerne, og Fabrikant Møllers Udtalelse, at Huslejen ikke var steget, passede ikke; den var steget og steg stadig. Fabrikanten skulde bruge sin Indflydelse hos Grundejerne til at faa Lejen sat ned, saa vilde ogsaa den Konto gaa ned. Maksimum for Huslejhjælpen var sat til 30 Kr. maanedlig, og hvad der skal betales udover dette, maa de selv udrede af de 11 Kr., som en Familie faar pr. Uge; men efterhaanden var flere og flere kommen op paa Maximum, og det var tvivlsomt, om det vedblivende kunde holdes nede paa 30 Kr.. Hvis Huslejen stadig steg, blev det nødvendigt at forhøje Maksimum for Hjælpen, og saa maatte denne Konto selvfølgelig stige. Blev Folkene smidt ud af Lejlighederne, maatte Forsørgelsesvæsenet skaffe dem Tag over Hovedet, og Forsørgelsesanstalten var ikke baseret paa

Familiebeboelse; det vilde blive en endnu større Udgift. Den kontante Pengehjælp foresloges nedsat med 25000 Kr. Der var sidste Aar medgaaet 138000 Kr., og der var i Aar budgetteret 120000 Kr. Det var naturligvis let nok her at sige, at Pengehjælpen skal ned, men naar de i Forvejen fik saa lidt, at de ikke kunde leve af det, var det noget andet. Understøttelserne var som bekendt 11 Kr. pr. Uge til Familieforsørgere samt 2 Kr. pr. Barn, medens ugifte fik 7 Kr. Dertil kom Huslejhjælp, 15 Kr. pr. Kvartal til Gas og Lys, fornøden Beklædning og en Brændselshjælp paa 50-60 Kr. aarlig. Hvorledes de skulde klare sig med mindre, forstod Taleren ikke, og der kom heller ikke noget ud af dette Forslag. Hjælp til trængende, som ikke er hjemmehørende i Aarhus, foresloges ogsaa nedsat, men ikke saa meget; de fattigunderstøttede i Aarhus By skulde længst ned. Taleren forstod ikke, hvorfor der skulde gøres denne Forskel; det vidnede om, at Forslagsstillerne overhovedet ikke har haft Begreb om, hvilke Poster der skal sættes ind paa. Bidrag til Børn, født udenfor Ægteskab, skulde ligeledes nedsættes; det var budgetteret til 110000 Kr. og havde i indeværende Aar beløbet sig til 111000 Kr. Taleren vilde her gøre opmærksom paa, at Bidragsbeløbene fastsattes af Justitsministeriet, og trods Henvendelser fra Forsørgelsesudvalget i Aarhus var det ikke lykkedes at faa den nuværende Justitsminister til at sætte Bidraget ned. Det udbetaltes af Politiet, og Udvalget havde slet ikke nogen Indflydelse derpaa. Det samme gjaldt Bidraget til Børn, født i Ægteskab, og efterhaanden som Betalingsevnen paa Grund af Arbejdsløshed o. l. blev mindre, fik Kommunen større Udgift. Til fortsat Sygehjælp var sidste Aar medgaaet 63000 Kr., og der var i Aar budgetteret 50000 Kr. Det var noget af en Skønssag, hvor meget man skulde yde her, men d'Hrr. havde altid raabt paa, at man skulde yde Hjælp til Selvhjælp, og det var det, som skete her, idet man kunde yde et Beløb indtil lige saa meget, som vedkommende havde forsikret sig for; man var ofte gaaet lavere, men ikke ned til Grænsen som fattigunderstøttet. Angaaende Invaliderefusionen, saa vilde der antagelig i indeværende Aar indgaa 23000 Kr., og Indtægten vilde formindskes, efterhaanden som Sagerne revideres og færdigbehandles; Invalideloven praktiseredes anderledes nu end før, og det vilde gaa ud over Refusionen. Kontingentet til Arbejdsløshedskasser vilde man nu have nedsat til 6000 Kr., medens der i Aar til Dato var brugt 13000 Kr. Det kom d'Hrr. til at frafalde; det var en Udgift, som var hjemlet ved Lov, og det var ogsaa fordelagtigt for Kommunen at hjælpe dem til at blive i Arbejdsløshedskassen fremfor at faa dem paa Forsørgelsesvæsenet. Vedligeholdelse af Bygninger havde altid staaet til dette Beløb, og hvad Inventaret angik, skulde der skaffes nyt Sengemateriel til den ny Sygeafdeling, saa der kunde ikke slaas

noget af her. Angaaende Kontorhjælpen havde Taleren ikke noget imod at sætte denne Post ned, for saa vidt man kunde blive enige om, at Forsørgelsesvæsenet bliver fri for Udbetaling af Understøttelse efter andre Love end Fattigloven; saa kunde der undværes en Mand, men saa skulde der jo blot være en Mand mere et andet Sted, og det var næppe formaalstjenligt. Taleren vilde anbefale at stemme imod samtlige Ændringsforslag fra de to Herrers Side; de syntes fuldstændig at være grebet ud af Luften uden Hensyn til Saglighed eller noget som helst andet.

J. Chr. Møller indrømmede, at det altid var det letteste i en Diskussion at affærdige sin Modstander med, at han ikke har Forstand paa noget. Der var den Vanskelighed med Forsørgelsesvæsenets Budget, at man havde ikke den Ære at se Udvalgets Formand i Budgetudvalget, og da Flertallet ikke mente at kunne gaa med til nogen Nedsættelse uden hans Godkendelse, kunde der ikke blive en reel Forhandling derom. Taleren skulde ikke komme ind paa alle Leonhard Hansens Udtalelser, men blot sige, at hvis man ikke har til Hensigt at spare i nogen som helst Henseende, men snarere gaa til den anden Side og f. Eks. sætte Huslejhjælpen op, saa kunde selvfølgelig ingen af disse Konti sættes ned; men Taleren havde alligevel troet, at Udvalget vilde gaa med til at nedsætte en Del af Posterne. Skulde man sammenligne Aarhus med Odense, vilde man komme til ganske andre Tal, hvad Taksterne angaar. Naturligvis kunde ingen vide, hvor meget Refusionen til fremmede Kommuner vilde blive, men paa det sidste Regnskab var der dog paa denne Post sparet 12000 Kr., og man kunde vel tænke sig noget lignende i Aar. Det samme gjaldt Udgiften til Kur og Pleje paa Hospitalet. Men naar Leonhard Hansen paa Forhaand erklærede, at der ikke var Mulighed for at tiltræde noget af Forslagene, men det skulde gaa efter Programmet flere og flere Udgifter, saa var der jo intet at gøre. Mindretallet havde nu vist, hvor der kan spares, og saa maatte Flertallet om Resten.

Leonhard Hansen vilde spørge Fabrikant Møller direkte, om han mener, at Understøttelserne skulde sættes ned. Taleren havde ved 1. Behandling gjort Rede for Forholdene i Odense og skulde ikke komme ind derpaa igen. Naar Fabrikant Møller havde sagt, at Budgetudvalget ikke kunde faa en Forhandling med Taleren, saa passede det ikke; Taleren var netop mødt, men var forhindret i at komme lige paa det Tidspunkt; Udvalget havde ønsket.

J. Perregaard fandt det interessant at se, at Aarhus Bys egne kun fik det halve Beløb af det, der udbetaltes i Refusion til fremmede Kommuner. Taleren havde i en Diskussion med den

borgerlige Gruppens Mænd spurgt, hvorfor man ikke forlangte dem hjemsendt, men det ønskede man ikke, for at ikke den ny Slægt skulde blive hjemmehørende i Aarhus.

C r. Møller havde i hvert Fald ikke set Leonhard Hansen ved Budgetudvalgets Møde; han viste sig ganske vist et Øjeblik, da Udvalget spiste Frokost, men det kunde vel ikke kaldes at give Møde i Udvalget. Til Leonhard Hansens direkte Spørgsmaal vilde Taleren svare, at alle Understøttelser bør sættes ned i Forhold til Pristallet.

Leonhard Hansen vilde saa oplyse, at han var til Mæglingssmøde paa den Tid, Udvalget havde fastsat, og da Taleren kom lidt senere, var Udvalget forhindret i at forhandle paa Grund af Frokosten. Taleren blev ogsaa indbudt til at deltage i denne, men ønskede det ikke.

Borgmesteren erklærede, at samtlige Ændringsforslag til Forsørgelsesvæsenets Budget vilde blive sat under Afstemning under eet.

Ændringsforslagene til Konto II forkastedes med 11 Stemmer mod 6.

Ad Udgiftskonto III. Forslag fra J. Chr. Møller og C. Holst-Knudsen om, at Konto

III1 (799), Tilskud til Hjælpekassen efter Lov Nr. 101 af 29/4 1913, nedsættes med 205000 Kr. til 445000 Kr., samt at Beløbet udbetales saaledes til Hjælpekassen:

For April Maaned..... Kr. 40000,00

-Maj-..... "30000,00

Juni-....."25000,00

-Juli-....."25000,00

August-..... "25000,00

September-....."25000,00

-Oktober-..... "30000,00

November-....."35000,00

December-....."60000,00

Januar....."55000,00

Februar-..... "50000,00

-Marts-....."45000,00

Budgetudvalget henstiller Forslaget til Byraadets Afgørelse.

J. Chr. Møller skulde ikke komme dybt ind paa Sagen, da Hjælpekassen var bleven tilstrækkeligt omtalt ved 1. Behandling; men hvis man fortsatte paa samme Maade som det sidste Aar, vilde man snart komme op paa Millionen, og det var alligevel for meget; Aarhus By havde ikke Raad til at ofre saa meget hertil. Borgmesteren havde ved en tidligere Lejlighed sagt, at de borgerlige Medlemmer i Bestyrelsen var enige med Flertallet. Men det var ikke Tilfældet, og det havde de ogsaa erklæret paa det omtalte Møde med Budgetudvalget. De havde maaske ikke Forstaaelsen af, at de kunde gaa til Byraadet, men gik ud fra, at naar Flertallet i Hjælpekassen vedtog noget, kunde de blot stemme for eller imod. Naar Ændringsforslaget gik ud paa at bevilge et Beløb maanedsvis, var Grunden den, at det ofte havde vist sig, at naar Hjælpekassen fik et Beløb til Disposition, blev Pengene brugt altfor hurtigt; et bestemt Beløb pr. Maaned vilde give en bedre og mere fast Administration. Det Beløb, som Mindretallet foreslog, var meget stort, sikkert forholdsvis større end i nogen anden Kommune, og det burde alle i Byraadet kunne slutte sig til.

Borgmesteren henviste til Mødet mellem Hjælpekassen og Budgetudvalget, hvor Sagfører Harden udtalte, at han havde taget Særstilling, men da han var i Mindretal, vidste han ikke, hvad han skulde gøre andet end at tie stille. Taleren havde dertil svaret, at han skulde ikke fortælle Sagfører Harden, hvad han skulde gøre, men hvis det var Taleren, der havde et andet Standpunkt end Flertallet, skulde han nok finde ud af det. De øvrige borgerlige Medlemmer i Hjælpekassen havde man ikke hørt noget til; der var ganske vist et Medlem, som havde henvendt sig til Taleren personlig og beklaget sig over, at der gik saa mange Penge til. Taleren svarede dertil, at han ikke kunde tage Hensyn til en mundtlig Henvendelse, det maatte ske skriftlig; men det vilde vedkommende nødig give. Naar der fra borgerlig Side ikke var gjort andet, var man berettiget til at sige, at de var enige med Flertallet. M. H. t. at bevilge Pengene maanedsvis, kunde der optages Forhandlinger derom med den ny Hjælpekassebestyrelse; men Taleren ønskede, at det budgetterede Beløb skulde blive staaende.

Holst-Knudsen syntes, at Borgmesteren gik ud paa at gøre denne Sag til et Nummer, og det vilde Taleren gerne anholde. Borgmesteren mente, at naar et Mindretal intet siger til det, som et Flertal gør, saa er Mindretallet enigt med dem. Men det behøvede ikke at være Tilfældet. Fabrikant Møller og Taleren havde gennem det sidste Aar gerne villet forhandle sig til Rette med Flertallet, men naar Flertallet ikke ønskede at forhandle, var man nødt til at

pointere sin Særstilling; det havde man Pligt til som Repræsentanter for de Borgere i Aarhus, der havde samme Anskuelse, og det var det, som var sket her.

Borgmesteren bemærkede hertil, at der i Budgetudvalget var Enighed om hele Budgettet med Undtagelse af 60000 Kr. til Forsørgelsesvæsenet og 120000 Kr. til Hjælpekassen, og Holst-Knudsen stillede selv Forslag om at enes om 500000 Kr. til Hjælpekassen.

Holst-Knudsen havde aldrig stillet et saadant Forslag, for Taleren vidste, at man kunde nøjes med det af Mindretallet foreslaaede Beløb, blot der blev administreret saaledes, at man undgaar at betale Understøttelse for andre Kommuner. Angaaende Enigheden saa gik det jo saaledes, at Borgmesteren oplæser samtlige Poster paa Budgettet, og naar der ikke siges noget dertil, gaar han ud fra, at der er Enighed. Men det behøvede ikke at være Tilfældet, idet man fra Gruppernes Side regnede med, at der vilde opnaas Enighed til sidst, for da først kom Hovedslaget. Tilslutningen fra borgerlig Side var derfor afhængig af, at der blev Enighed til sidst; det var pointeret, før Budgetbehandlingen begyndte, og Fabrikant Møller havde ved 1. Behandling klart udtalt, at da der ikke blev Enighed, stod Mindretallet fuldstændig frit overfor Budgetforslaget. Borgmesteren kunde altsaa ikke med Grund bebrejde Mindretallet, at man nu stillede Ændringsforslag til en hel Del Punkter, som man maaske vilde have undladt, hvis der var opnaaet Enighed om det samlede Budget, for naturligvis havde Mindretallet saa maattet give sig paa næsten alle Punkter.

Borgmesteren gjorde opmærksom paa, at dette Budget i Aar havde givet et stort Underskud, og det kunde man ikke komme ind paa tiere, lige saa lidt som at laane Penge til at dække Underskud paa Budgetterne. Landsretssagføreren havde maaske ikke stillet Forslag om 500000 Kr., men i hvert Fald spurgt, om Flertallet kunde tænke sig at gaa med dertil (Holst-Knudsen: Nej!).

J. Chr. Møller erklærede, at det var ham, der havde nævnt denne Sum, idet Taleren spurgte, om der var Mulighed for Enighed, hvis man gik til 500000 Kr. under den udtrykkelige Betingelse, at det skulde være Maximum, og at dette meddeltes Hjælpekassens Bestyrelse. Men det vilde Flertallet ikke være med til; man vilde nok henstille til dem at spare, men ikke fastsætte noget Maximum.

Borgmesteren var glad ved, at de fra den anden Side nu kom i Tanker om, at de havde nævnt et Beløb paa 500000 Kr.

Ændringsforslaget forkastedes med 11 Stemmer mod 7.

Ad Udgiftskonto VII.

Forslag fra J. Chr. Møller og Holst-Knudsen om, at Konto VII 4 a 1 a 43 (1040), Lønning til Radiumstationen, nedsættes med 10000 Kr. til 16000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 2 a (1045), Kost til Patienter og Funktionærer, nedsættes med 7000 Kr. til 234000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 2 b (1046), Brændsel, nedsættes med 3000 Kr. til 46300 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 2 c (1047), Gas- og Elektricitetsforbrug, nedsættes med 2000 Kr. til 34000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 2 e (1049), Vaskemidler, nedsættes med 2000 Kr. til 5500 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 4 a (1059), Vedligeholdelse af Bygninger, nedsættes med 6000 Kr. til 38000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 4 b (1060), Vedligeholdelse af Inventar, nedsættes med 4000 Kr. til 55000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 4 d (1065), Røntgen- og Lysafdelingen, nedsættes med 4000 Kr. til 26000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a 5 c (1069), forskellige Udgifter, nedsættes med 2000 Kr. til 20960 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 a (1080), andre Indtægter, forhøjes med 5000 Kr. til 40000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 b 2 a (1106), Kost til Patienter og Funktionærer, nedsættes med 5000 Kr. til 57000 Kr.

Forslag fra samme om, at Konto VII 4 b (1122), Indtægt for Patienters Kur og Pleje, forhøjes med 3000 Kr. til 147000 Kr.

Budgetudvalget henstiller Forslagene til Byraadets Afgørelse.

J. Chr. Møller haabede, at man kunde tiltræde de foreslaaede Besparelser. Dette Budget havde gennem Aarene givet meget store Overskud, men det var jo ingen Kunst, naar

Budgettet blev lagt saa rigeligt. Post 1040 var opført med 26000 Kr. til Radiumstationen, det var væsentlig Lønninger, og saa meget kunde næppe anvendes dertil, men antagelig vilde Hr. Moustén gøre Rede derfor. Angaaende Post 1045, saa udviste Regnskabet et Beløb paa 211605 Kr., medens der var budgetteret 241000 Kr., og selv om det nedsættes med 7000 Kr. som foreslaaet, var der alligevel 25000 Kr. at løbe paa. Brændsel var budgetteret til 49300 Kr., men ifølge Regnskabet var der brugt 42000 Kr.; det maatte altsaa kunne nedsættes, og det samme gjaldt Udgiften til Gas og Elektricitet, efter at Strømprisen var nedsat. Vaskemidler var budgetteret til 7500 Kr., og der var brugt 4750 Kr., saa det maatte nok kunne sættes 2000 Kr. ned. Vedligeholdelse af Bygninger var en Post, hvor der kunde bruges meget, men ogsaa spares en hel Del paa; det var budgetteret til 44000 Kr., men der var kun anvendt 37000 Kr. Til Inventar var opført 59000 Kr., men kun brugt 31000 Kr., saa her maatte sikkert kunne spares 4000 Kr. Røntgen- og Lysafdelingen havde kostet 25000 Kr., men var budgetteret til 30000 Kr., hvorfor man foreslog denne Post nedsat med 4000 Kr. Forskellige Udgifter var opført med 22900 Kr., medens Regnskabet udviste 19000 Kr., saa der maatte kunne spares 2000 Kr. Post 1080, andre Indtægter, var anslaaet til 35000 Kr., men havde ifølge Regnskabet givet 42000 Kr., hvorfor man foreslog denne Post forhøjet til 40000 Kr. Kost til Patienter og Funktionærer var budgetteret til 62000 Kr., men Regnskabet udviste 54000 Kr., og her foreslog man en Nedsættelse paa 5000 Kr. Endelig foreslog man ogsaa i Henhold til Regnskabet Post 1122 forhøjet med 3000 Kr. Taleren var overbevist om, at alle de nævnte Poster kunde spares paa Budgettet, uden at man behøvede at frygte for Overskridelser, og Hr. Moustén vilde sikkert faa vanskeligt ved at bevise noget andet. Men hvis Flertallet fastholdt Budgettet, som det forelaa, vilde det selvfølgelig give større Overskud, saa havde man jo flere Penge at bruge af, og saa blev der som Regel ogsaa brugt flere.

K. Moustén erklærede, at Sygehusudvalget i fuld Enighed havde lagt det foreslaaede Budget, og Udvalget havde ingen Interesse af at lægge det for højt, men det maatte lægges saaledes, at man kan regne med, det kan holde. Dertil kom, at Udvalget var gaaet med til at nedsætte det oprindelige Budget med 38000 Kr., hvilket man maaske ikke skulde have gjort; men enkelte Poster kunde nok gaa ned, f. Eks. Udgiften til Gas og Elektricitet. Efter Talerens bedste Skøn vilde man have ondt ved at komme igennem med de Beløb, der var stillet op, og Udvalget fandt derfor ingen Anledning til at nedsætte dem. Angaaende Kosten regnede man i Efteraaret med 115 Øre pr. Dag, og man gik senere ned til 110 Øre, men ingen vidste, om det var tilstrækkeligt. Taleren kunde derfor ikke tilraade at gaa med til de

fremsatte Ændringsforslag, men vilde anbefale at stemme for det Budget, som man var bleven enig med Budgetudvalget om.

Ændringsforslagene forkastedes med 11 Stemmer mod 6.

Ad Udgiftskonto VIII.

Forslag fra J. Chr. Møller og Holst-Knudsen om, at Konto VIII 2 a 5 (1163), Ombrolægning af Fr. Alle fra Viadukten til Ewaldsgade, udgaar af Budgettet med 25000 Kr.

Forslag fra samme om, at der paa Budgettet oplages en Indtægtspost paa 110000 Kr. som forventet Refusion fra Sporvejene af Renter m. v.

Budgetudvalget henstiller Forslagene til Byraadets Afgørelse.

J. Chr. Møller udtalte, at Forslaget om at lade de 25000 Kr. til Ombrolægning i Frederiksalld udgaa var fremsat udelukkende for at spare dette Beløb.

Brolægningsvæsenets Budget var forhøjet ret betydeligt, og Ombrolægningen af det nævnte Stykke Gade kunde næppe siges at være absolut nødvendig. M. H. t. Sporvejene havde Taleren tidligere udtalt, at de havde belastet Kommunen med 110000 Kr., idet Indtægten af Strøm var nedsat med 40000 Kr., og de 10000 Kr. fra Selskabet var bortfalden; dertil kom saa Forrentning af Udgiften til Overtagelsen. Der var ikke paa Budgettet opført nogen som helst Indtægt af Sporvejene; Udvalgets Formand havde erklæret, at Driften gik normalt, og at der var overført 90000 Kr. af Indtægten til anden Konto; man kunde derfor ikke forlange, al Kommunen skal betale alle Udgifter her, og at Sporvejene ingen Indtægter skal give.

M. C. Falk fandt det mærkeligt, at Fabrikant Møller og Langsretssagfører Holst-Knudsen stillede alle disse Forslag, naar de Medlemmer af deres Gruppe, som sad i de paagældende Udvalg, havde været med til at opstille Budgetterne; de maatte dog have bedst Indsigt deri efter at have arbejdet dermed i 4 Aar eller mere. Det var nu tredje Aar, Udvalget kom med Forslag om Ombrolægning af Frederiksalld, og der klagedes stadig fra Beboerne over Gadens Tilstand. Naar dette Budget steg, var Skylden de Konservatives, som mens de var Flertal stadig nedskar det, og det vilde mærkes i en Aarrække.

Ændringsforslaget var en stor Overraskelse for Taleren, idet man havde forhandlet i Budgetudvalget, hvor Taleren gik med til ret stærke Nedsættelser for at naa til Enighed derom, og naar der saa alligevel skulde stilles Ændringsforslag bagefter, var det hele jo hen i Vejret. Angaaende Sporvejene vilde Taleren henholde sig til sine Udtalelser ved 1.

Behandling. Byraadet havde tiltraadt, at der ikke skulde opstilles noget Budget for Sporvejene, før Taksationen var tilendebragt, og det maatte Taleren stadig holde sig til og kunde derfor ikke tiltræde Forslaget om de 110000 Kr.

J. Chr. Møller kunde ikke faa andet Indtryk, end at man fra Flertallets Side gik ud paa at faa en saa stor Budgetudgift som muligt. Man kunde dog ikke forlange, at Kommunen skal betale alle Udgifter til Sporvejene, medens der ingen Indtægter opføres; det var et ganske skævt Forhold. Sporvejene maatte dog betale Renten af det Beløb, som Kommunen har betalt for Sporvejene, naar de ellers gaar normalt. Hvorvidt Ombrolægningen af Frederiksallé var nødvendig, kunde der være delte Meninger om, og fordi nogle Borgere ønskede dette eller hint, var det ikke givet, at det var rigtigt; man maatte se paa Kommunens Interesse som Helhed. Hvis Brolægningen var bleven forsømt under konservativt Styre, var det dog ikke i de sidste 10-15 Aar.

J. Perregaard vilde takke Sporvejsudvalget, hvis de gemte Pengene til at foretage paakrævede Udvidelser, som vilde gøre Driften mere rentabel.

Holst-Knudsen forstod, at det altsaa var Meningen, at Indtægterne af Sporvejene skal gemmes til Udvidelser, som ikke var vedtaget af Byraadet. Taleren syntes egentlig ikke, at Flertallet kunde nægte at modtage dette Forslag, for et Budget skal indeholde Kommunens Indtægter og Udgifter, og det var dog givet, at der maatte være nogle Indtægter udover selve Driften. Naar Kommunen betalte Renten af de Penge, som Aktionærerne havde faaet udbetalt, havde Flertallet næppe Ret til at nægte at opføre Indtægterne paa Budgettet, selv om det maaske blev et noget andet Tal end det, som Mindretallet foreslog.

Borgmesteren mindede om, at Byraadet havde været enig om, at den Sag skulde ligge, indtil Vurderingen var afgjort.

K. Moustén bemærkede, at Beløbet selvfølgelig skulde optages, naar Kommunen overtog Sporvejene, men saa længe Taksationen ikke var tilendebragt, havde Kommunen egentlig ikke overtaget dem.

Holst-Knudsen konstaterede, at Overlærer Moustén ikke tror, at Kommunen har overtaget Sporvejene endnu.

J. Chr. Møller beklagede meget Flertallets Stilling til de forskellige Ændringsforslag. Mindretallet var naturligvis forberedt paa, at de ikke alle vilde blive vedtaget, men man havde dog ikke troet, at Flertallet vilde afvise dem alle, og at ville forkaste det sidste

Forslag, stred mod al sund Fornuft. Den Renteudgift, Kommunen skulde betale, kunde beregnes, og Sporvejene gik normalt, men alligevel maatte Indtægten ikke bruges til at dække Renteudgiften med. Naar Hr. Perregaard udtalte, at Pengene skulde bruges til Udvidelser, saa kunde det vel ikke være Meningen, at Udvidelser i al Almindelighed kan opføres paa de aarlige Budgetter. Taleren maatte hævde, at Budgettet paa adskillige Punkter var uforsvarligt, og vilde anbefale at stemme imod det.

J. Perregaard havde fremsat sin Udtalelse for egen Regning; men forhaabentlig vilde der altid være et Overskud af Sporvejene, der kunde anvendes til at gøre dem til en moderne Forretning.

Ændringsforslagene forkastedes med 11 Stemmer mod 6.

Ad Udgiftskonto XII.

Forslag fra Budgetudvalget om, at Konto XII 1 a 2 (1292), "Betaling for Overarbejde 200 Kr. til hver af 27 Funktionærer" ændres til "300 Kr. til hver af 26 Funktionærer".

Borgmesteren oplyste, at Forhøjelsen til 300 Kr. var i Henhold til Byraadets tidligere Vedtagelse.

Vedtoges.

Indtægtskonto VI forhøjes herefter med 6480 Kr., og Udgiftskonto XII forhøjes med 2400 Kr.

Borgmesteren gennemgik derefter Budgettet Punkt for Punkt, saaledes som det i Udkast forelaa fra Budgetudvalget, og anbefalede at vedtage det med ovenstaaende Ændringer.

Budgettet vedtages med 11 Stemmer mod 7.

Det Beløb, som efter Hovedligningen vil være at ligne paa Formue og Lejlighed, kommer derefter til at udgøre 5906273 Kr. 91 Øre.

Det vedtoges for 1929-30 at fastsætte den i § 2 C i "Vedtægt for Ligning af personlig Kommuneskat i Aarhus Købstadkommune" ommeldte Procentdel, der vil være at lægge til det Beløb, som skal udskrives efter Formue og Lejlighed, til 5 %".

Uddrag fra byrådsmødet den 4. april 1929 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Indstilling fra Vandværksudvalget om Bevilling af 7200 Kr. til en ny Vandledning i en Del af de Mezasvej.

Budgetudvalget henstiller, at Udgiften afholdes paa indeværende Aars Driftsregnskab for Vandværket.

H. P. Christensen anbefalede Forslaget. De mange Haveejere mellem Landevejen og Banen havde søgt om at faa Vandledning derud, og da Skolehaven ogsaa var stærkt interesseret deri, foreslog man at lægge Hovedledningen langs Landevejen, medens Haveejerne selv maa betale Stikledningerne til Haverne.

Indstillingen vedtoges.

